

O DOGOTERAPII

Scenariusze i pomysły na zajęcia dogoterapeutyczne
opracowane przez uczestników kursu dogoterapii
w Mazurskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Ełku

Praca zbiorowa pod red. Edyty Musialik

Ełk 2024

WSTĘP

Mazurski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Elku już po raz drugi zorganizował kurs dla przyszłych dogoterapeutów. Szkolenie skierowane było wyłącznie do nauczycieli, którzy chcieliby w przyszłości prowadzić zajęcia edukacyjne lub terapeutyczne w obecności psa terapeutycznego.

Celem naszego kursu było nie tylko wyposażenie nauczycieli w wiedzę niezbędną do prowadzenia zajęć specjalistycznych, ale również kształtowanie właściwego stosunku do zwierząt, w szczególności do psów.

Dogoterapia jest niestety często błędnie postrzegana, jako metoda mająca na celu znacząco poprawić samopoczucie dorosłych i dzieci. W takim rozumieniu dobrostan psa jest pomijany. W rzeczywistości dogoterapia to zajęcia, w których pies odgrywa pomocną rolę motywatora. Pies terapeutyczny swoją obecnością ma zachęcać i mobilizować dzieci, młodzież, dorosłych do podejmowania wysiłku i realizowania zamierzonych celów. Dogoterapeuta więc zwraca należytą uwagę zarówno na swoich podopiecznych, jak również na psa, pamiętając o jego potrzebach.

Istotne jest, że sama obecność psa w otoczeniu dziecka/pacjenta nie przyniesie efektów terapeutycznych. Podstawową rolę odgrywa dogoterapeuta prowadzący spotkanie, czyli wykwalifikowany specjalista, zawsze nauczyciel-pedagog posiadający również wiedzę z zakresu pracy z psem. To on jest gwarantem dobrze przeprowadzonych zajęć dogoterapii.

Edyta Musialik

SŁÓW KILKA O PSIE TERAPEUTYCZNYM

Psy niemal od zawsze towarzyszyły człowiekowi. Już w najstarszych kulturach podkreślany jest ich dobroczynny wpływ na ludzi. Dla Sumerów psy były symbolem zdrowia i leczenia. Persowie traktowali psy jako byt równy człowiekowi, wprowadzając do obrządków związanych z umieraniem. W starożytnym Egipcie zaś wierzano, że polizanie przez psa ludzkiej rany przyspieszało gojenie, a nawet przyczyniało się do wyleczenia choroby.

Pies towarzyszy człowiekowi, stając się z użytecznego stróża, obrońcy, łowcy, pasterza, psa pociągowego, kompanem spacerów, zabaw, psem tropiącym, sportowym, ratownikiem, terapeutą. Psy terapeutyczne stają się coraz bardziej popularne, a dogoterapia zyskuje coraz więcej zwolenników.

Nie każdy pies może być psem terapeutycznym. Pies pracujący w terapii musi posiadać szczególne predyspozycje i być odpowiednio przygotowany do pełnienia tak nietypowej roli. Pies terapeutyczny to pies przewidywalny, społeczny, posłuszny i posiadający odpowiednie cechy behawioralne.

Przewidywalność u psa terapeutycznego determinuje właściwy wybór rasy i szczeniaka z miotu. I chociaż nie ma jasnych wytycznych w rozporządzeniu, które rasy psów mogą pracować w terapii i edukacji, a które nie, to zdroworozsądkowe myślenie oraz uwzględnienie dobrostanu psa oraz bezpieczeństwa dzieci i młodzieży wyklucza rasy psów: bojowych, stróżujących i obronnych.

Pies społeczny – nie można skupiać uwagi psa tylko na jednym właścicielu, pies ma czuć się dobrze w obecności różnych ludzi, ma ich słuchać, nie może się ich bać, ma ich akceptować. Ważna jest więc odpowiednia socjalizacja psa już od szczeniaka, czyli przygotowanie psa do wspólnego życia z ludźmi i innymi zwierzętami.

Pies posłuszny – odpowiednio wyszkolony i przygotowany na trudy pracy w edukacji. Szkolenie psa musi odbywać się za pomocą metod pozytywnych. Ważne jest, aby dogoterapeuta był liderem dla psa, a swoją rolę przywódczą opierał na specjalistycznej wiedzy, pewności, konsekwencji w działaniu: nagradzaniu pożądanых zachowań i ignorowaniu lub zapobieganiu złym zachowaniom psa.

Pies posiadający odpowiednie cechy behawioralne – pies o silnym typie układu nerwowego. Sangwinik, choleryk i flegmatyk to trzy rodzaje temperamentu u psa, które predysponują go do udziału w zajęciach dogoterapeutycznych. Należy pamiętać, że modyfikacja osobowości psa nie jest możliwa, a pies nie zrobi czegoś, co jest niezgodne z jego instynktem.

Kto jest odpowiedzialny za wybór psa do terapii?

Tylko i wyłącznie dogoterapeuta/kynoterapeuta, czyli przewodnik psa terapeutycznego jest odpowiedzialny za należyte zbadanie temperamentu psa pod kątem jego emocjonalnej odpowiedzialności i zdolności do pracy, a także jego zdolności fizycznych, stanu zdrowia i ogólnej sprawności. To on bierze pełną odpowiedzialność za bezpieczeństwo podczas zajęć oraz o dbanie o dobrostan psa.

Edyta Musialik

1.

POMYSŁY NA ZAJĘCIA DOGOTERAPEUTYCZNE WSPIERAJĄCE REWALIDACJĘ

Opracowanie: **Paulina Jakubowska.**

Określenie umiejętności oraz trudności edukacyjno-rozwojowych dziecka:

Umiejętności:

- poznawcze językowe (zdolność do mówienia, rozumienia mowy, czytania krótkich zdań, pisanie krótkich wyrazów);
- związane z motoryką dużą (koordynacja ruchów całego ciała, zdolności do biegania, skakania, wspinania się);
- komunikacyjne (umiejętność do wyrażania siebie, słuchania innych, rozumienia norm społecznych).

Trudności:

- matematyczne (problemy z liczeniem i zrozumieniem pojęć liczbowych);
- rozumienia przeczytanego tekstu;
- z koncentracją uwagi, z zapamiętywaniem informacji;
- związane z motoryką małą (brak precyzyjnych ruchów rąk, zdolności do rysowania, pisanie, manipulowania małymi przedmiotami).

Cele terapeutyczne:

1. Rozwijanie umiejętności matematycznych, w tym dostrzeganie problemu matematycznego.
2. Rozwijanie motoryki małej.

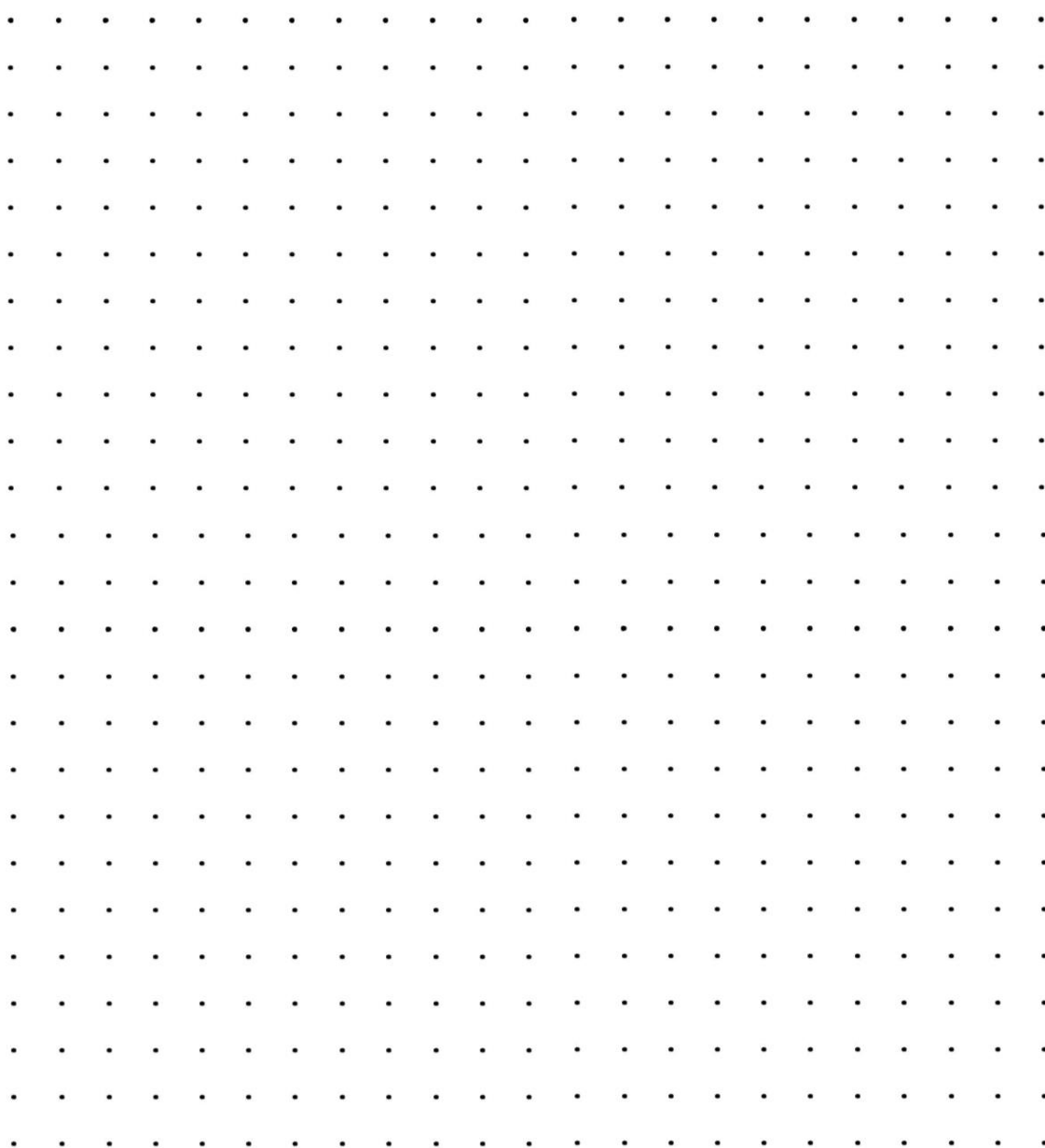
Zadania terapeutyczne i rodzaje ćwiczeń:

- 1) Rozgrzewka umysłowa i przygotowanie do zadań matematycznych ćwiczenie dodawania i odejmowania w zakresie 10.
  - Zabawa w liczenie
    - uczestnicy liczą smakołyki, które pies otrzyma w trakcie zajęć.
  - Psia matematyka
    - dzieci liczą, ile kroków pies wykonuje między różnymi punktami np. między dziećmi lub przedmiotami.
- 2) Rozwój umiejętności liczenia i planowania.
  - Kolorowanka matematyczna.
  - Zabawa dydaktyczna „Klasyfikujemy z psem”
    - dzieci sortują zabawki psa według wielkości, koloru lub kształtu, następnie liczą przedmioty w każdej grupie.

- Matematyczny tor przeszkód
– dzieci tworzą tor przeszkód dla psa, ustawiając różne przeszkody w określonych odległościach. Następnie liczą, ile kroków pies musi przejść między przeszkodami.

3) Rozwijanie umiejętności dodawania i odejmowania.

- Zabawa dydaktyczna „Smaczna matematyka”
– używając smakołyków, dzieci obliczają, ile smakołyków zostało, gdy pies zje pewną liczbę. Przykład: „Pies miał 5 smakołyków. Zjadł 2. Ile smakołyków mu zostało?”.
- Używając zabawek, dzieci obliczają, ile zabawek zostało, gdy pies zgubi pewną liczbę. Przykład: „*Pies miał 7 piłeczek, podczas zabawy zgubił 5. Ile piłeczek mu zostało?*”.

2.

PROGRAM DOGOTERAPEUTYCZNY Z WYKORZYSTANIEM METODY INTEGRACJI SENSORYCZNEJ

Opracowanie: **Małgorzata Kisiała.**

Głównym celem zajęć dogoterapeutycznych z wykorzystaniem metody integracji sensorycznej jest zapewnienie kontrolowanej liczby bodźców sensorycznych podczas czynności ruchowych, co skutkuje lepszą integracją bodźców, które dziecko otrzymuje zarówno z otoczenia, jak i ciała.

Proponowany program jest wskazówką dla terapeutów SI, w jaki sposób można zastosować metodę dogoterapii z integracją sensoryczną. Przykładowe aktywności mogą ulec modyfikacji ze względu na możliwości i predyspozycje psa terapeutycznego, a także dostosowane do stanu psychofizycznego danego ucznia lub grupy uczniów.

1. Strefa działania:

STYMULACJA WZROKOWA. Ruchy gałek ocznych, widzenie obuoczne.

Cel terapeutyczny:

Rozpoznawanie kształtów, rozróżnianie barw, umiejętność oceniania odległości położenia obiektów od oka, właściwa ocena kierunku padania światła.

Przykładowe aktywności:

- Obserwowanie cech i zachowań psa.
- Wskazywanie części ciała psa.
- Oglądanie psich akcesoriów.
- Oglądanie obrazków i plansz z wizerunkiem psów.
- Wodzenie wzrokiem za przedmiotem np. długopis z nakładką psią głową.
- Rysowanie wzrokiem (nosem) lekkim, płynnym ruchem różnych konturowych obrazów np. pies, buda, miska.
- Puszczanie, obserwowanie i rozbijanie baniek mydlanych razem z psem.
- Obserwowanie toru ruchu piłek rzucanych dla psa.
- Gra memo.
- Gra typu „Dobble” z tematyką np. Psiego Patrolu.
- Gra domino np. z rasami psów lub akcesoriami.
- Odnajdywanie takiego samego obrazka po jego „cieniu” lub konturze.
- Etykietowanie podpisów pod obrazek.
- Układanie puzzli, układanie tangramu według wzoru.
- Sortowanie psich akcesoriów wg koloru, zastosowania, np. woreczki – spacer; miski, poidelka – picie wody, smycz..
- Rysowanie psa według określonego wzoru.
- Kodowanie z wizerunkiem psa lub jego akcesoriów.

- Wyszukiwanie różnic i podobieństw na obrazkach.
- Zapamiętywanie sekwencji obrazkowych lub przedmiotów.
- Czytanie książek związanych z tematyką opieki i bezpiecznymi zachowaniami w stosunku do psów.
- Przeglądanie atlasów psich ras. Omówienie różnic i podobieństw;

2. Strefa działania:

STYMULACJA SŁUCHOWA.

Słuch fizyczny, słuch fonemowy, pamięć słuchowa.

Cel terapeutyczny:

Umiejętność różnicowania dźwięków ustalania ich kolejności i zapamiętywania.

Przykładowe aktywności:

- Słuchanie szczeknięć psa lub nagrań dźwiękowych (duży pies, mały pies, wachanie, chlupanie wody, gryzienie gryzaków).
- Słuchanie i śpiewanie piosenek o tematyce psów.
- Różnicowanie dźwiękowe akcesoriów dla psów np. zabawki, maty węchowe, miski;
- Poznawanie gwizdków, clikerów dla psów.
- Ściskanie dźwiękowych zabawek dla psów typu: piłeczki, kaczuszki.
- Przyciskanie dźwiękowych zabawek w głośny i cichy sposób.
- Podawanie z ręki do ręki dźwiękowej zabawki w taki sposób, aby nie zagrała/nie zapiszczała.
- Naśladowanie dźwięków wydawanych przez psa np. szczekanie dużego i małego psa, chlupanie wody.
- Słuchanie przesypywanej karmy i smaczków do miski (plastikowej, metalowej, drobna karma).
- Zapamiętywanie dźwiękowych sekwencji przy użyciu psich akcesoriów np. miska, zabawka, smycz, woreczki, gryzak.
- Tworzenie historii i opowiadań obrazkowych.
- Słuchanie audiobooków związanych z psem.
- Podążanie za dźwiękiem psiej zabawki przy zamkniętych oczach.
- Nagrywanie psich komend na dyktafon lub komunikacyjne przyciski.
- Zabawa w głuchy telefon z hasłami o tematyce psów.
- Wykonywanie określonego ćwiczenia ruchowego na dany sygnał dźwiękowy lub hasło np. gwizdek – podskoki w miejscu, ciche szczeknięcie – kucnięcie, kość – obrót ciała.
- Wysłuchiwanie się w otoczenie podczas spaceru z psem.

3. Strefa działania:

STYMULACJA WĘCHOWA.

Cel terapeutyczny:

Rozpoznawanie i różnicowanie zapachów. Normalizacja nadwrażliwości węchowej.

Przykładowe aktywności:

- Wąchanie psiej sierści.
- Wąchanie różnego rodzaju karm i psich smaczków.
- Poznawanie zapachów psich kosmetyków z porównaniem z zapachami kosmetyków dla ludzi.
- Kategoryzowanie zapachowe np. przyjemny zapach i drażniący.
- Ustawianie przez dziecko zapachów od najlepiej tolerowanego po najmniej przyjemnego.
- Wąchanie produktów spożywczych, które są jadalne dla ludzi i psów.
- Rozpoznawanie zapachu bez udziału wzroku.
- Łączenie w pary zapachowe – „Memory”.
- Zabawa Psi Węch – przygotowujemy różnego rodzaju olejki zapachowe lub przypraw. Wąchamy, szukamy par, kategoryzujemy.
- Kawowy obrazek – smarujemy kontur psa klejem i ostrożnie posypujemy go kawą.

4. Strefa działania:

STYMULACJA SMAKOWA.

Cel terapeutyczny:

Rozpoznawanie i różnicowanie zapachów. Normalizacja nadwrażliwości węchowej.

Przykładowe aktywności:

- Smakowanie produktów spożywczych, które są jadalne dla ludzi i psów.
- Próbowanie różnego rodzaju biszkoptów wraz z psem.
- Posmarowanie dłoni pasztetem i pozwolenie psu na zlizywanie.
- Układanie portretu psa z biszkoptów lub z chrupek kukurydźnianych.
- Zabawa makaronem – z ugotowanego makaronu spaghetti tworzymy kontury postaci psa i jego akcesoriów.
- Kategoryzowanie produktów spożywczych wg jadalnych/niejadalnych dla psa, kolorów.
- Przygotowanie psich ciasteczek lub tortu dla psa.
- Próba picia wody z miseczki.
- Tworzenie mas sensoplastycznych i wylepianie z nich postaci psa.

5. Strefa działania:

STYMULACJA DOTYKOWA. Czuć powierzchniowe. Motoryka mała.

Cel terapeutyczny:

Normalizacja działania układu dotykowego. Regulacja napięcia w obrębie dłoni i palców i rozwijanie koordynacji.

Przykładowe aktywności:

- Głaskanie psa i kontrolowanie przytulanie psa.
- Przeczesywanie sierści psa palcami.

- Dotykanie faktur i przedmiotów związanych z psem (legowisko – miękkie, metalowa miska – zimna i twarda, szczotka – ostre lub gumowe kolce, piłka – gładka/ wypustkami).
- Wkładanie smaczków do konga lub zabawek węchowych.
- Pies dotyka nosem ludzkiej dłoni poprzez targetowanie.
- Kongo z ludzkiej dłoni – pies próbuje wylizać smaczka z zamkniętej dłoni.
- Zabawy w aportowanie z psem z różnymi rodzajami sensorycznych piłeczek.
- Wykonywanie różnych kulek poprzez ugniatanie np. gazety, które będą służyć do aportowania.
- Nawlekanie karmy i smaczków z dziurką na sznurek np. Frolic, Maced.
- Sortowanie różnego rodzaju karm (duże i drobne groszki) za pomocą szczypczyków.
- Wrzucanie do skarbonki drobnej karmy/smaczków.
- Wkładanie smaczków do różnych pojemników lub zakręcanych słoiczków.
- Pudełko – zgadula, czyli schowanie przedmiotów związanych z psem (smycz, miska, kongo, obroża, szczotka, zabawka, suszona kość). Dziecko przy zamkniętych oczach zgaduje jakiego przedmiotu dotyka.
- Pakowanie prezentów dla psa różnymi materiałami (papier prezentowy, folia przezroczysta, folia aluminiowa, tkaniny).
- Lepienie figurki psa i jego elementów akcesoriów z mas plastycznych (plastelina, modelina, masa solna, masa porcelanowa, gliny).
- Zabawy z pianką do golenia (zalecona pianka dla kobiet z powodu łagodnego zapachu): malowanie palcem/dłońmi portretu psa, próby ulepienia psa i budy).
- Wylepianie obrazka z psem przy użyciu plasteliny, bibuły lub metodą wydzieranek.
- Wycinanie nożyczkami obrazków o tematyce psiej.
- Przyczepianie klamerek do smyczy.
- Zwijanie długiej smyczy.
- Przygotowywanie posiłku dla psa – krojenie, rwanie, zgniatanie).
- Pieczenie psich ciastek np. z wątróbki (blendowanie, wyrabianie, wałkowanie, wykrajanie).
- Budowanie budy dla psa z klocków.
- Stemplowanie pieczętek z wizerunkiem psa lub wykonanie psiej łapki z ziemniaka.
- Odciskanie i porównywanie odcisków dłoni i łap na różnych fakturach.
- Rysowanie makiem lub piaskiem łapki psa.
- Poszukiwanie skarbów – w pudełku wypełnionym różnymi fakturami (ryż, fasola, kulki hydrożelowe) wkładamy figurki psa lub przedmioty z nim związane.
- Wzorki na plecach – przygotowujemy proste kontury psa i jego akcesoria na planszach. Jedna osoba kreśli na plecach drugiej osoby wybraną planszę, a druga osoba odgaduje, co to jest.
- Woreczki z żelem do włosów – rysujemy labirynt prowadzący karmę do miski psa. Zadaniem dziecka jest przesuwanie pojedynczo smaczków po żelowym worku.

6. Strefa działania:

STYMULACJA PRZEDSIONKOWO-PROPRIOCEPTYWNA. Kontrola oraz czucie ciała, jego ruchów i pozycji, w jakiej się znajduje. Świadomość ruchu. Planowanie motoryczne/ motoryka duża.

Cel terapeutyczny:

Wzmacnianie napięcia posturalnego poprzez zmianę i wytrzymanie pozycji w trakcie aktywności pobudzających układ przedsionkowy. Sprawne poruszanie się, wykonywanie czynności ruchowych bez kontroli wzroku, somatognozja. Rozwijanie ogólnej koordynacji ruchowej i sekwencyjności, reakcje równoważne, planowanie ruchu

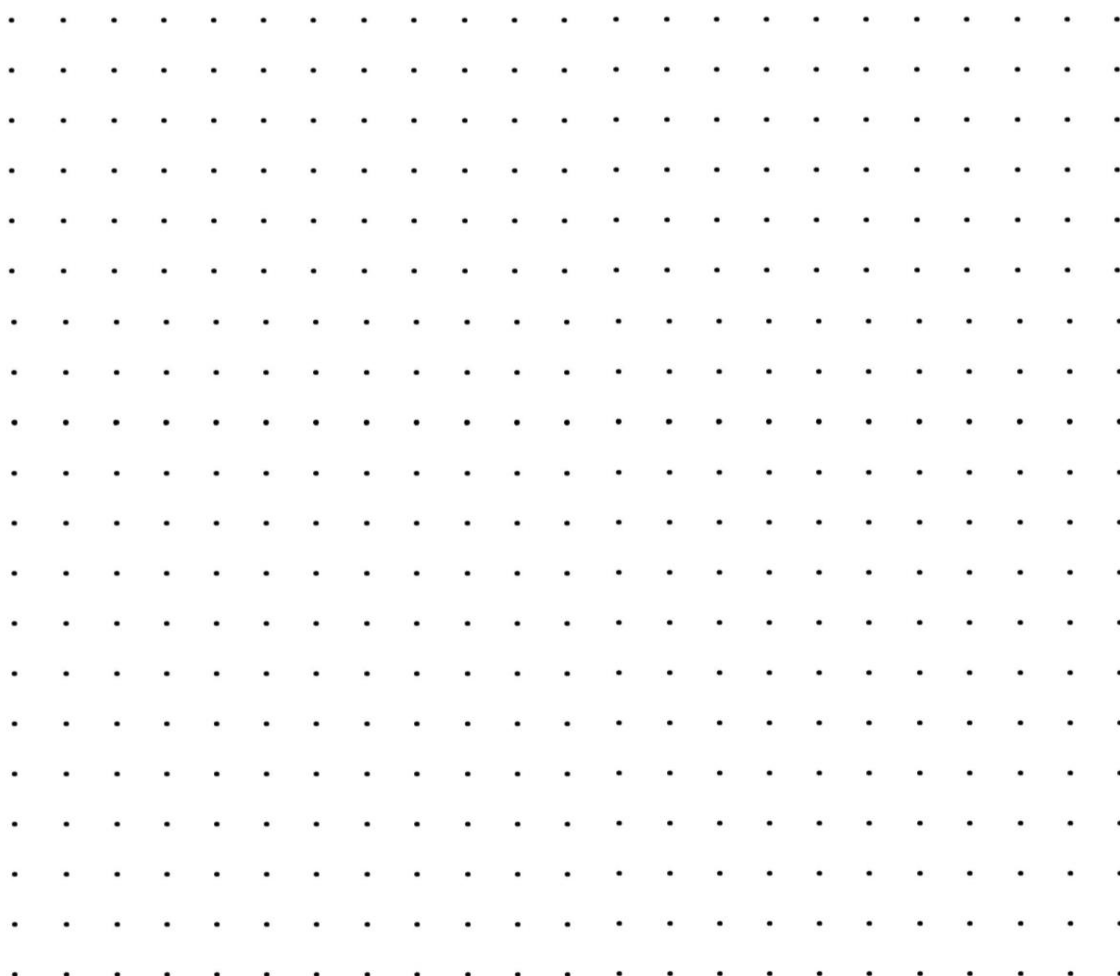
Przykładowe aktywności:

- Obserwowanie i poruszanie się w takim sam sposób jak pies.
- W leżeniu na plecach – przesuwanie zabawki psa pod kolanami, pośladkami. Podnoszenie stopami, podawanie za głowę.
- W leżeniu na brzuchu – toczenie piłki do psa.
- W pozycji na „raczka” dziecko przenosi psie przedmioty z miejsca na miejsce.
- Zabawa serdelek – dziecko zawija się w koc, aby wyglądał jak kielbaska dla psa.
- Zabawa patyk – w pozycji na brzuchu dziecko podnosi wyprostowane ręce i nogi. Pozostaje w tej pozycji jak najdłużej.
- Zabawa piłeczka – w pozycji na plecach dziecko ugina kolana, krzyżuje ręce na klatce piersiowej i unosi głowę do kolan tworząc piłeczkę. Pozostaje w tej pozycji jak najdłużej.
- Pokonywanie toru przeszkód (podesty, tunele, beczki, pacholki, materace).
- Zabawa w szukanie tropu – gdy w sali jest rozłożony tor przeszkód i ścieżka sensoryczna – ukrywamy przed dzieckiem dany przedmiot psa i razem go poszukują.
- Pokonywanie slalomu razem z psem pomiędzy pacholkami.
- Gra w klasy – skakanie po wyciętych łapkach (z papieru, filcu, pianki plastycznej) na dwóch nogach i na jednej nodze.
- Ścieżka do chodzenia wykonana z różnych smyczy (płaska, okrągła, taśmowa).
- Tunel – dzieci w pozycji czworaczey tworzą długi tunel, pod którym pies przechodzi.
- Kładka – dzieci leżą obok siebie na brzuchu i pies przechodzi im po nogach (mała rasa psa).
- Turlanie się z psem po materacu.
- Pokonywanie poduszek „Sako” na czworakach.
- Aportowanie – rzucanie psu piłek, ringo.
- Huśtanie się na huśtawce (typu platforma, grzybek, konik), rzucanie do celu lub rzucanie piłki psu do aportowania.
- Zabawa mały pies – duży pies, czyli chodzenie na palcach i na piętach.
- Przeciąganie liny z psem.
- Przepychanie i przenoszenie ciężkich przedmiotów np. legowisko z zabawkami.
- Toczenie butelek z wodą dla psa po całej sali.
- Zabawa „Rób to co ja” – pies wykonuje sztuczki (siad, leżeć turlanie, skok, chodzenie tyłem), a dzieci naśladują. Potem następuje zmiana.

- Sztafeta np. przejście z plastikową łyżką pełną smaczków lub karmy.
- Ukrywanie smaczków przed psem lub wspólne szukanie po sali.
- Spacer z psem do przodu, do tyłu, na boki, po wyznaczonym torze.
- Spacer z psem po okolicy.
- Masaż całego ciała różnymi piłkami.

Bibliografia:

1. Arnwine B., *Rozpoczynanie Terapii Integracji Sensorycznej*, wyd. Harmonia, Gdańsk 2018.
2. Kuleczka-Raszewska M., Markowska D., *Uczę się poprzez ruch – Program terapii dla dzieci autystycznych i z niepełnosprawnością sprzężoną*, wyd. Harmonia, Gdańsk 2012.
3. Mocek-Kmieć A., *Zabawy na 4 łapki – program zajęć kynoterapeutycznych rozwijający funkcje poznawcze i percepcyjno-motoryczne*, wyd. Harmonia, Gdańsk 2017.
4. Odowska-Szlachcic B., *Integracja sensoryczna w autyzmie*, wyd., Harmonia, Gdańsk 2018.
5. Odowska-Szlachcic B., *Terapia integracji sensorycznej – strategie terapeutyczne i ćwiczenia stymulujące układy: słuchowy, wzrokowy, węchu i smaku oraz terapia światłem i kolorami*, wyd. Harmonia, Gdańsk 2018.
6. Odowska-Szlachcic B., *Terapia integracji sensorycznej – ćwiczenia usprawniające bazowe układy zmysłowe i korygujące zaburzenia planowania motorycznego*, wyd. Harmonia, Gdańsk 2018.
7. Sieradzka A., *Sensokarty – system dotykowy*, wyd. Empis, Warszawa.
8. Sieradzka A., *Sensokarty – system proprioceptywny*, wyd. Empis, Warszawa.
9. Sieradzka A., *Sensokarty – system przedsionkowy*, wyd. Empis, Warszawa.

3.

DODAWANIE I ODEJMOWANIE Z PSEM

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DOGOTERAPEUTYCZNYCH. EDUKACJA Z PSEM.

Opracowanie: **Paulina Jakubowska.**

1. Klasa: I klasa szkoły podstawowej.
2. Czas trwania zajęć: 45 minut.
3. Temat zajęć: **Dodawanie i odejmowanie w zakresie 10.**
4. Cele główne:
  - doskonalenie umiejętności dodawania i odejmowania w zakresie 10;
  - nauka dostrzegania problemu matematycznego.
5. Cele szczegółowe:
Uczeń:
  - dodaje i odejmuje na konkretach w zakresie 10;
  - współpracuje z psem podczas wykonywania zadań;
  - wykonuje polecenie terapeuty;
  - buduje pozytywny obraz samego siebie;
  - przestrzega zasad obowiązujących na zajęciach.
6. Metody:
  - metody aktywizujące: gry i zabawy matematyczne;
  - metody percepcyjne, słowne;
  - metody praktycznego działania.
7. Pomoce dydaktyczne:
  - karty pracy z zadaniami matematycznymi, kolorowe liczmany lub klocki; tablica interaktywna/tablica magnetyczna, kolorowe pisaki, kredki, papier.
8. TOK ZAJĘĆ:

I Zajęcia wstępne:

- Nauczyciel wita uczniów i przedstawia temat zajęć.
- Nauczyciel przedstawienie psa terapeutycznego, omawia jego rolę i zasady bezpiecznego kontaktu z psem na zajęciach.

II Zajęcia główne:

- Ćwiczenia z psem terapeutycznym „Ile ciasteczek ma pies?”.

Nauczyciel pokazuje uczniom obrazki ciasteczek (liczmany), uczniowie liczą ciasteczka, a następnie dodają lub odejmują określoną liczbę ciasteczek, podają wynik, a pies terapeutyczny „akceptuje” odpowiedź (np. poprzez zjedzenie symbolicznego ciasteczka).

Ćwiczenia praktyczne:

- Dodawanie.

Uczniowie otrzymują karty pracy z zadaniami dodawania. Rozwiązywanie zadań przy użyciu liczmanów/klocków.

- Odejmowanie.

Uczniowie otrzymują karty pracy z zadaniami odejmowania. Rozwiązywanie zadań przy użyciu liczmanów/klocków.

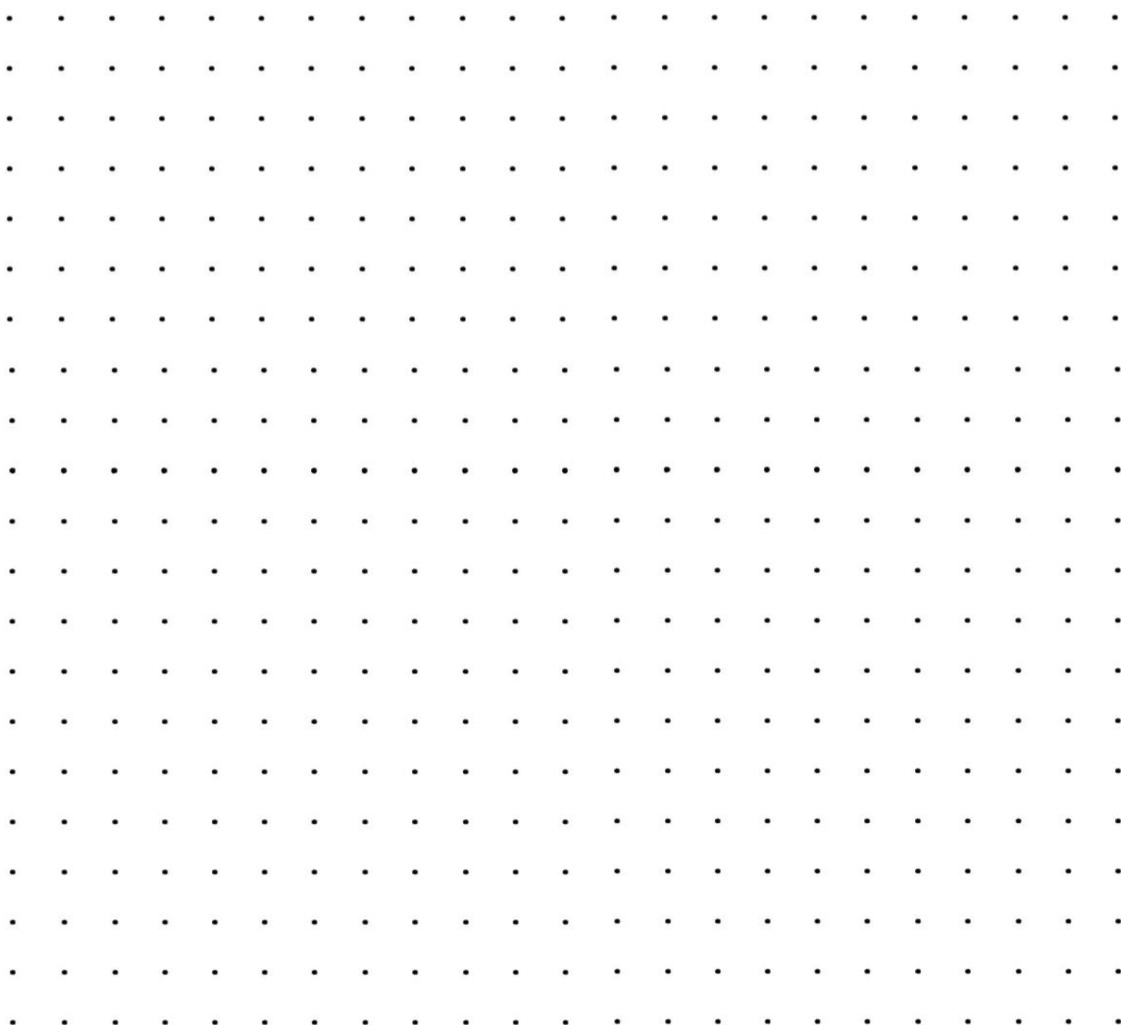
- Gra matematyczne ścieżki.

Nauczyciel przygotowuje ścieżki na podłodze, każda ścieżka to inny przykład dodawania lub odejmowania. Uczniowie rzucają kostką i poruszają się po ścieżce, rozwiązując napotkane zadania. Pies terapeutyczny towarzyszy uczniom w tej grze, motywując ich do aktywności.

III Zajęcia końcowe:

- Nauczyciel podsumowuje zajęcia, zadaje kilka pytań kontrolnych dotyczących dodawania i odejmowania.

Uczniowie, którzy poprawnie odpowiedzą, mogą pogłaskać psa terapeutycznego.

4.

WYCHOWANIE FIZYCZNE A ZAJĘCIA DOGOTERAPII

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DOGOTERAPEUTYCZNYCH. EDUKACJA Z PSEM.

Opracowanie: **Jolanta Kurowska.**

1. Klasa: I szkoły ponadpodstawowej.
2. Czas trwania zajęć: 45 min.
3. Temat zajęć: **Wyścigi indywidualne.**
4. Cele główne:
  - Wyrabianie sprawności ogólnej.
  - Wzmacnianie siły mięśniowej ramion i nóg.
  - Niwelowanie lęków i napięć związanych z kontaktem ze zwierzęciem.
5. Cele szczegółowe:
Uczeń:
  - prawidłowo wykonuje ćwiczenia;
  - zachowuje zasady bezpieczeństwa podczas zajęć;
  - kształtuje skoczność, szybkość, koordynację ruchową;
  - podejmuje próby wykonania zadania;
  - współdziała w grupie;
  - współdziała z psem.
6. Metody: zabawowa, zadaniowa, naśladowcza, pogadanka, wyrażanie aprobaty.
7. Pomoce dydaktyczne: równoważnie, ławeczki pacholki, drabinka koordynacyjna, kolorowe szarfy, skrzynia.

8. TOK ZAJĘĆ:

I Zajęcia wstępne:

- Zbiórka, sprawdzenie obecności podanie tematu zajęć.
- Powitanie z psem – zapoznanie uczniów ze sposobami powitań z czworonożnym gościem.
- Podawanie psu smakołyków na powitanie z jednoczesnym przywoływaniem psa do siebie.

Przeprowadzenie rozgrzewki:

- Ćwiczenia w marszu po obwodzie koła:
  - krążenie RR w przód i tył;
  - skłony T w przód co 3 krok;
  - co trzeci krok przysiad;
  - co trzeci krok przysiad wyskok w górę;
  - naprzemianstronne wypady;
- Ćwiczenia w miejscu:
  - skłony T z pogłębieniem w przód;
  - skrętoskłony T;
  - krążenia bioder;

- naprzemianstronne wymachy nóg;
- przysiady;
- przysiad naprzemianstronne wyrzuty nóg w tył;
- siad prosty rozkroczny skłony do prawej, lewej nogi i skłony w przód;
- leżenie tyłem brzuszki.

II Zajęcia główne:

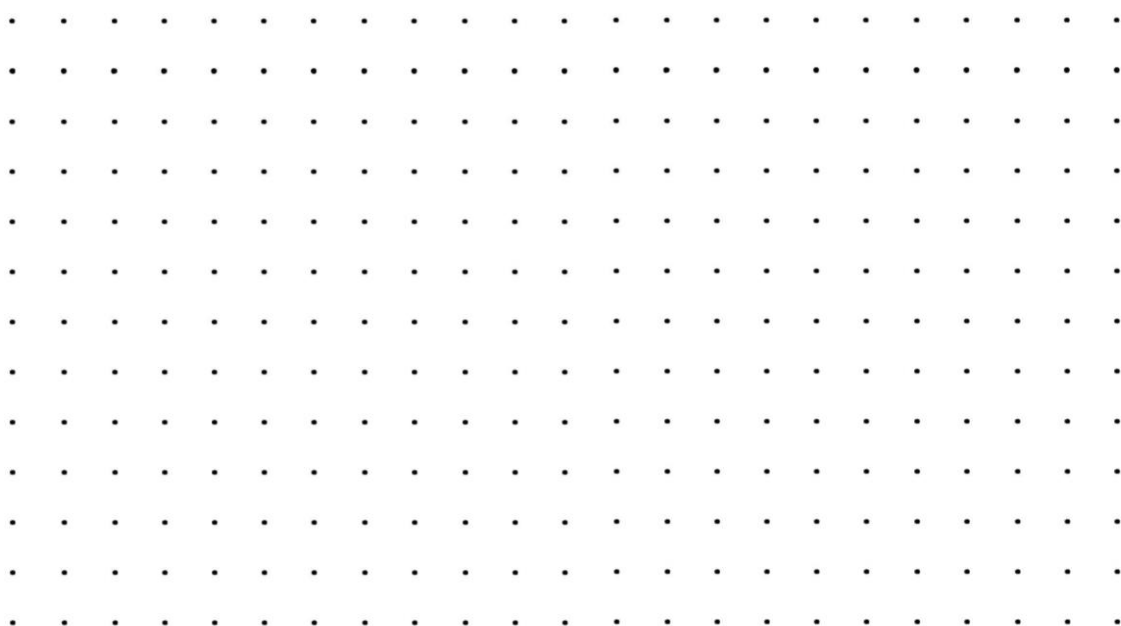
TOR PRZESZKÓD:

- Slalom między pachołkami.
- Przejście po małej równoważni RR wyciągnięte w górze.
- Przeskoki przez kolorowe szafy.
- Wejście na skrzynię i zejście.
- Pokonanie wysokiej równoważni RR odwiedzone w bok – zachowanie równowagi.
- Przeskoki przez drabinkę koordynacyjną.

Wszystko powtarzamy trzy razy, prezentacji przejścia toru przeszkód dokonuje pies. Na koniec dokonujemy pomiaru czasu najpierw uczestnikom a następnie psu.

III Zajęcia końcowe:

- Ćwiczenia uspokajające:
  - ćwiczenia oddechowe w leżeniu na plecach, tułów wyciągnięty;
  - klęk podparty koci grzbiet;
  - siad skulny.
- Pożegnanie z czworonożnym przyjacielem:
  - pies prowadzony przez przewodnika siada na komendę przed uczniem i podaje łapę na pożegnanie. Po wykonaniu polecenia pies dostaje w nagrodę suchą karmę z wyprostowanej dłoni ucznia.
- Podziękowanie uczniom, podsumowanie zajęć przez nauczyciela i pożegnanie.

5.

LICZYMY Z PSEM

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DOGOTERAPEUTYCZNYCH. EDUKACJA Z PSEM.

Opracowanie: **Katarzyna Miernik.**

1. Klasa: uczeń klasy I szkoły podstawowej.
2. Czas trwania zajęć: 30 minut.
3. Temat zajęć: **Utrwalamy liczenie w zakresie 10.**
4. Cel główny:
  - utrwalenie umiejętności liczenia w zakresie 10.
5. Cele szczegółowe:
Dziecko:
  - liczy na konkretach;
  - dodaje i odejmuje w poznanym zakresie;
  - przelicza liczebność zbioru;
  - słucha uważnie poleceń;
  - skupia uwagę na wykonywanym zadaniu
  - podejmuje próby współdziałania z psem.
6. Metody: słowna, praktycznego działania.
7. Pomoce dydaktyczne:
  - liczmany (np. patyczki, korki od butelek, klocki);
  - karty z cyframi 1–10;
  - woreczki;
  - smaczki dla psa;
  - mata węchowa.
8. TOK ZAJĘĆ:

I Zajęcia wstępne:

- Nauczyciel wita się z dzieckiem.
- Przypomina zasady współpracy z psem.
- Uczeń może przywitać psa, karmiąc go smaczkiem w ustalony przez nauczyciela sposób.

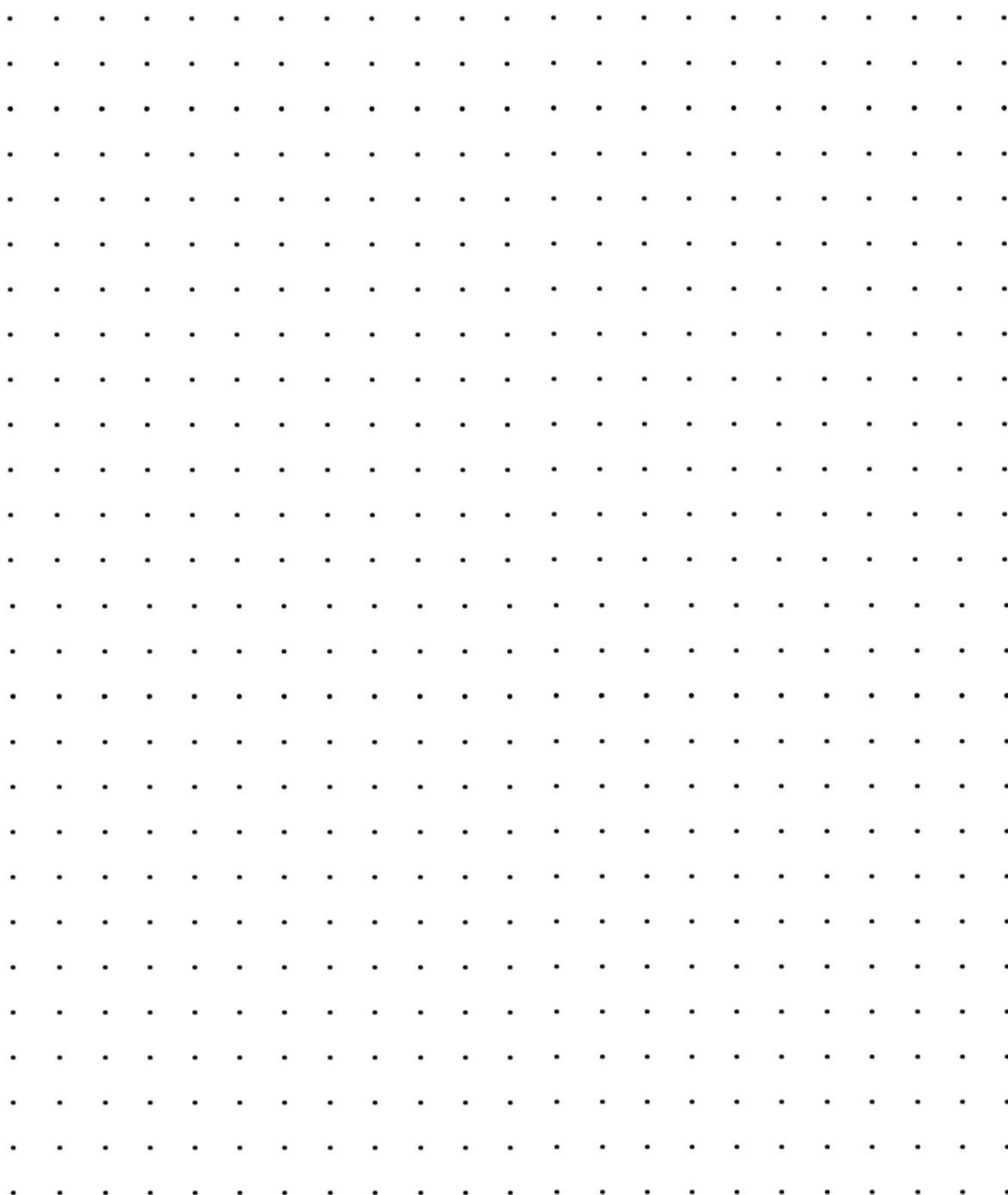
II Zajęcia główne:

- Nauczyciel zaprasza dziecko do zabawy. Wręcza mu liczmany. Prosi, żeby położyło np. 3 patyczki, 5 patyczków, 8 patyczków.
- Następnie zadaniem dziecka jest wziąć tyle klocków, ile wskazuje liczba, np. pokazuje dziecku kartę z cyfrą 4 i dziecko ma położyć 4 klocki.
- Kolejnym zadaniem jest wykonanie działania, które wskaże pies. Nauczyciel przygotowuje dwie karty z cyframi i pies za pomocą łapy „wskazuje” dziecku kartę. Dziecko bierze np. 2 patyczki. I znów pies wskazuje kolejną cyfrę. Dziecko wykonuje działanie dodawanie: musi dołożyć tyle patyczków, ile wskazał pies. Wykonujemy kilka powtórzeń. Następnie można zrobić to samo zadanie z odejmowaniem w zakresie 10.

- W kolejnym zadaniu dziecko przygotowuje zadanie dla psa. Ma schować w macie wężowej tyle smaczków, ile wskazuje cyfra na kartoniku, np. 5 i sprawdzić czy psu uda się znaleźć wszystkie smaczki.
- Nauczyciel wręcza dziecku dwa woreczki. Do każdego woreczka dziecko wkłada taką liczbę klocków, jaką wskazuje cyfra. Następnie zadaniem ucznia jest określić, w którym woreczku jest więcej.

III Zajęcia końcowe:

- Na zakończenie zajęć dziecko przynosi psu wody.
- Zbiera liczmany do pudełka.
- Żegna się z psem przez uścisk podanej łapy.

6.

KOLORY WOKÓŁ NAS

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DOGOTERAPEUTYCZNYCH. EDUKACJA Z PSEM.

Opracowanie: **Inga Głuszek.**

1. Grupa: grupa przedszkolna – mieszana.
2. Czas trwania zajęć: 30 minut.
3. Temat zajęć: **Kolory wokół nas.**
4. Cel główny:
  - ćwiczenia w nazywaniu i rozpoznawaniu kolorów.
5. Cele szczegółowe:
Dziecko:
  - wskazuje/nazywa podstawowe kolory (czerwony, niebieski, żółty, zielony, różowy, fioletowy, pomarańczowy, brązowy, biały, czarny);
  - buduje bezpieczną relację z psem;
  - rozwija koordynację ręki – wzrok poprzez manipulację przedmiotami;
  - przestrzega zasad ustalonych w grupie;
  - koloruje obrazek według wzoru.
6. Metody:
  - czynne: zadania stawiane do wykonania;
  - słowne: rozmowa kierowana, objaśnienia;
  - oglądowe: pokaz symboli, naśladowanie.
7. Pomoce dydaktyczne:
  - proste symbole związane z psem w kolorach: czerwony, niebieski, żółty, zielony, różowy, fioletowy, pomarańczowy, brązowy, biały, czarny;
  - plansze/kartki z kolorami;
  - kolorowe pudełeczka;
  - drewniane szczypce;
  - kolorowanka;
  - przysmaki dla psa.
8. TOK ZAJĘĆ:

I Zajęcia wstępne:

- Omówienie zasad bezpiecznej interakcji z psem i odpowiedniego zachowania.
- Przywitanie się dzieci z psem - gest machania ręką, utrwalenie imienia psa.

II Zajęcia główne:

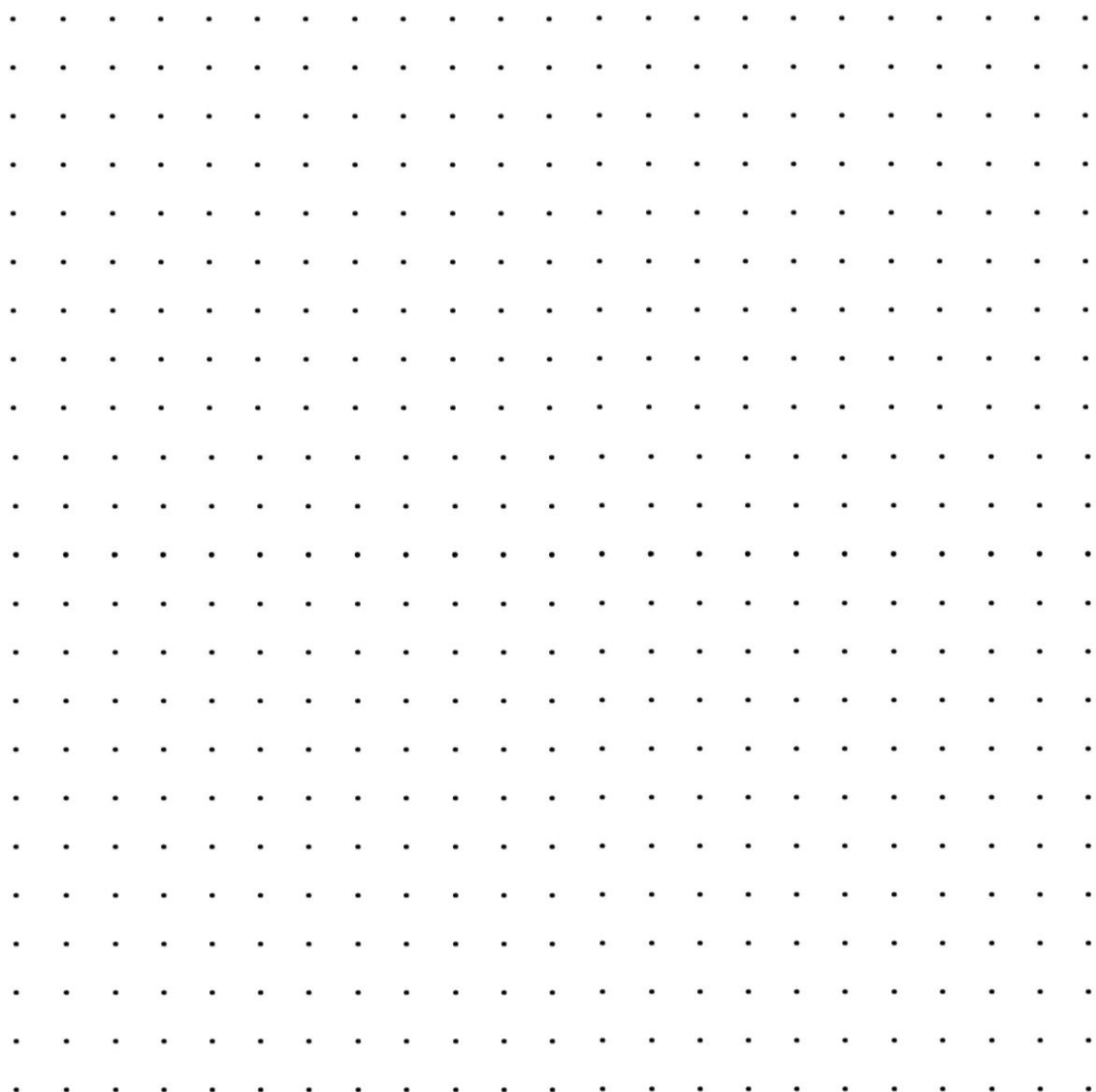
- Krótka rozmowa na temat kolorów – dzieci wymieniają jakie kolory znają.
- Nauczyciel pokazuje symbole związane z psem, a dzieci rozpoznają i nazywają kolory symboli.
- *Psie akcesoria się wysypały i pomieszały, pomożemy psu je posprzątać?*
Dzieci mają na dywanie zestaw symboli w różnych kolorach. Pojedynczo i po kolei klasyfikują je, umieszczając jeden wybrany przez siebie symbol na odpowiedniej planszy. Za każde poprawne wykonanie zadania dzieci otrzymują

jeden psi przysmak, który drewnianymi szczypcami przenoszą do pudełka. Przysmaki jako nagroda dla psa czekają w pudełkach dopóki wszystkie dzieci nie wykonają zadania. Dziecko X wybiera z dostępnych na dywanie symboli białą kość dla psa. Przenosi ręką wybrany symbol na plansze z białym kolorem. Następnie szczypcami przenosi jeden psi przysmak do pudełka o białym kolorze. Po zakończeniu zajęć dzieci mają możliwość nakarmienia psa przysmakami, które zebrały w pudełkach jako nagrodę (komenda „szukaj” lub przybliżenie kolorowego pudełeczka do psa). Dzieci siedzą spokojnie na dywanie, czekając, aż pies znajdzie i zje wszystkie przysmaki, po czym biją brawo.

- Dzieci siadają do stolików i kolorują obrazek według wzoru.

III Zajęcia końcowe:

- Dzieci dzielą się swoimi wrażeniami oraz pokazują pokolorowany przez siebie obrazek.
- Chętne dzieci pokazują obrazek psu oraz mogą go pogłaskać pod opieką właściciela.
- Podziękowanie dzieciom za udział i pożegnanie z psem.

7.

NASZE CIAŁO. PODOBIEŃSTWA I RÓŻNICE MIĘDZY CZŁOWIEKIEM A PSEM.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DOGOTERAPEUTYCZNYCH. EDUKACJA Z PSEM.

Opracowanie: **Katarzyna Rozwadowska.**

1. Grupa przedszkolna: 5-latki
2. Czas trwania zajęć: 30–45 minut
3. Temat zajęć: **Nasze ciało. Podobieństwa i różnice między człowiekiem a psem.**
4. Cel główny:
  - kształtowanie umiejętności porównywania budowy ciała człowieka i psa.
5. Cele szczegółowe:
Dziecko:
  - rozumie ustalone zasady zachowań podczas zajęć z psem;
  - podejmuje próby współdziałania z psem;
  - dostrzega, wskazuje, nazywa elementy budowy ciała człowieka i psa;
  - dostrzega podobieństwa i różnice w wyglądzie ludzi i zwierząt;
  - naśladuje ruchy i gesty nauczyciela;
  - odczuwa zadowolenie i odprężenie.
6. Metody:
  - słowne: wypowiedzi, instrukcje;
  - percepcyjno-wzrokowe: pokaz, obserwacja;
  - czynne: samodzielnych doświadczeń, zadań stawianych do wykonania.
7. Pomoce dydaktyczne:
  - smaczki i zabawki dla psa;
  - plakat z psem;
  - płyta CD z piosenkami o psie;
  - wzór psa i elementy geometryczne do przyklejania;
  - klej.
8. TOK ZAJĘĆ:

I Zajęcia wstępne:

- Powitanie – wspólne śpiewanie piosenki. Dzieci mogą pogłaskać psa, za pozwoleniem nauczyciela,
Witaj Pianka, witaj Pianka.
jak się masz, jak się masz.
Wszyscy cię lubimy, wszyscy cię lubimy,
bądź wśród nas.
- Przypomnienie zasad, jak należy się zachowywać na zajęciach z psem.

II Zajęcia główne:

- Zapoznanie z budową ciała człowieka i psa.

*Każde dziecko ma dwie rączki
i dwie nóżki także ma,
jeden nosek, jedno usta,
oczy, uszy są po dwa
Dzieci wskazują wymienione w rymowance części ciała.
Cztery łapki piesek ma,
jeden nosek, uszka dwa,
jeden ogon z tyłu merda,
patrz na nas dwa oczęta*

B. Kulisiewicz: „Witaj piesku”

Wybrane dziecko/dzieci wskazują lub/i dotykają wymienione w rymowance części ciała psa.

- Dostrzeganie i pokazywanie przez dzieci elementów budowy ciała człowieka, nazywanie ich oraz wyszukiwanie tych samych elementów budowy ciała u psa.

Ja mam głowę – Ty masz głowę i pies ma głowę...

Wskazywanie powtarzających się części ciała: oczu, uszu, nosa, brzucha, rąk, nóg.

- Wskazywanie przez dzieci elementów budowy ciała, charakterystycznych tylko dla psa. Wybrane dziecko pokazuje na plakacie wymienioną część ciała psa (ogon, pysk, grzbiet, sierść, łapy, pazurki, długie uszy, wilgotny nos, kły), nauczyciel pokazuje na psie.
- Zabawa ukryty smakołyk – wyszukiwanie smakołyków przez psa w ukrytym przez dziecko miejscu na sobie, np. na dłoni, na stopie.
- Układanie geometrycznego pieska z rozsypanych elementów. Dziecko dostaje wzór, na który przykleja odpowiednie części ciała psa. W trakcie układania, w miarę możliwości, nazywa poszczególne części ciała, wskazuje palcem.
- Prezentowanie wykonanej przez dziecko pracy. Pokazanie psu i zapytanie czy mu się podoba – pies na dyskretną komendę nauczyciela daje głos na znak, że mu się podoba. Nadanie imienia powstałemu geometrycznemu pieskowi.

III Zajęcia końcowe:

- Podsumowanie zajęć.
- Podziękowanie dzieciom za udział w zajęciach.
- Pożegnanie z czworonożnym przyjacielem:
  - pies siada na komendę przed dzieckiem i podaje łapę na pożegnanie.
  - pies dostaje w nagrodę smakołyk z wyprostowanej dłoni.

8.

LEKCJA WYCHOWAWCZA Z PSEM

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DOGOTERAPEUTYCZNYCH. EDUKACJA Z PSEM.

Opracowanie: **Bogumiła Kraśko.**

1. Klasa: VI szkoła podstawowa (9 osób)
2. Czas trwania zajęć: 45min.
3. Temat zajęć: **Zrób to sam! Przygotowujemy zabawki dla psa.**
4. Cele główne:
  - integracja uczniów poprzez wspólne działanie;
  - rozwijanie umiejętności współpracy;
  - usprawnienie manualne;
  - zachęcanie do aktywności.
5. Cele szczegółowe:
Uczeń:
  - wykonuje zabawkę według instrukcji (pudełko - demolka lub matę węchową, „Koktajl Mołotowa”; szarpak);
  - pracuje w grupie wg ustalonych zasad;
  - zdobywa informacje o członkach swojej grupy;
  - podaje 2 prawdziwe i 1 fałszywą informację o koleżance/ koledze;
  - wskazuje fałszywe informacje o innych osobach z innych grup.
6. Metody: oglądowe, praktycznego działania, wywiad.
7. Pomoce dydaktyczne: kawałki różnych materiałów (np. pocięty koc polarowy/ stare jeansy), taśma, nożyczki, pudełko, sznurek, butelka plastikowa, smaczki lub karma dla psa.
8. TOK ZAJĘĆ:

I Zajęcia wstępne:

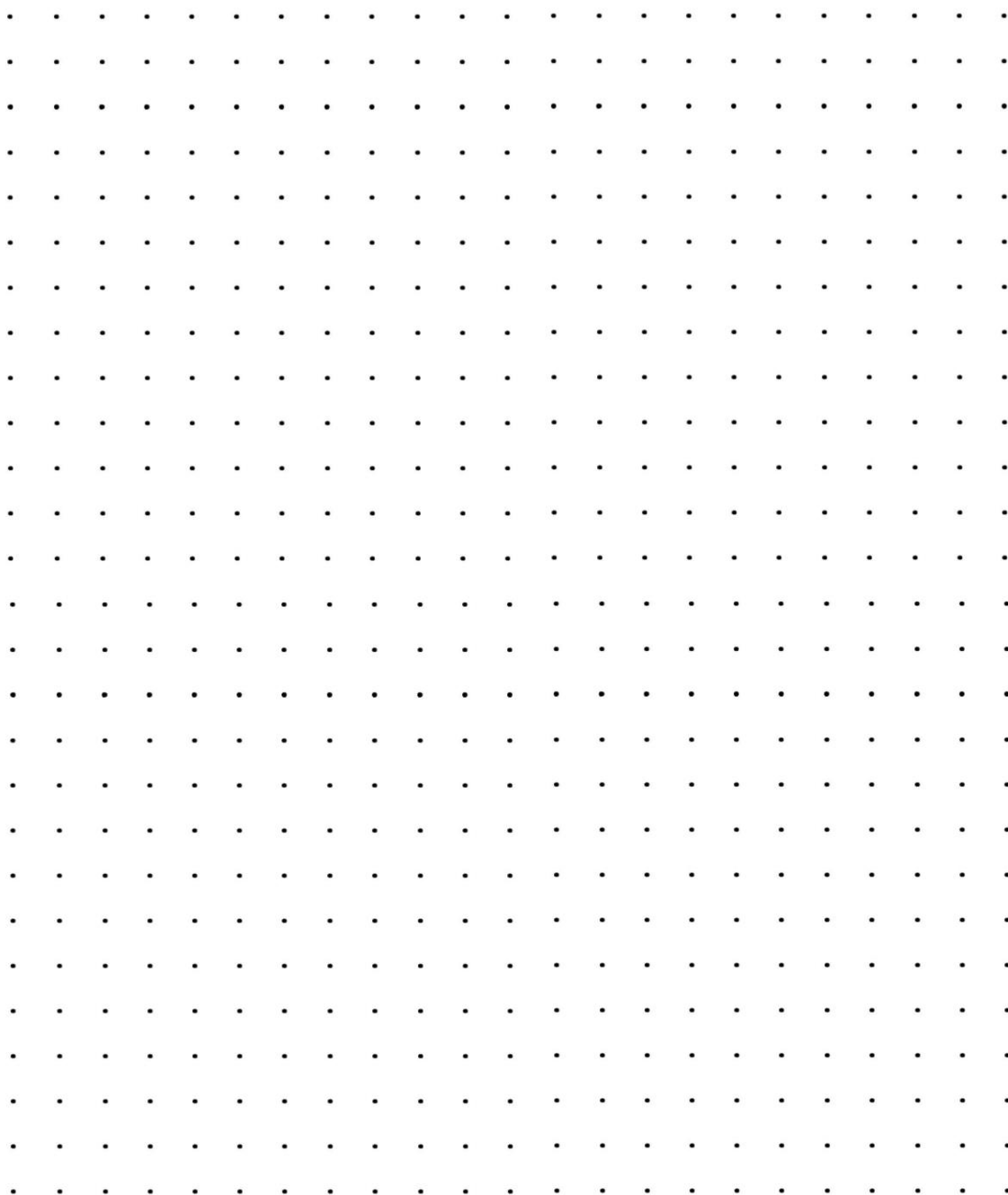
- Przywitanie wg ustalonych wcześniej zasad.
- Przypomnienie zasad podczas pracy z psem.
- Wyjaśnienie celu zajęć: wykonanie zabawki oraz zebranie informacji o osobach z grupy.

II Zajęcia główne:

- Podział na grupy (losowanie obrazków z różnymi rasami psów) – zał. nr 1.
- Wybranie liderów grup i wymyślenie nazwy grupy.
- Losowanie przez psa zabawki do wykonania – zał. nr 2.
- Praca nad zabawką – uczniowie dostają obrazek, przedstawiający zabawkę i samodzielnie wymyślają, jak ją wykonać. W trakcie pracy – przeprowadzają wywiad – zał. nr 3.
- Przetestowanie wykonanych zabawek – zabawa z psem.

III Zajęcia końcowe:

- Wypowiadanie się na temat osób z grupy (2 informacje prawdziwe +1 fałszywa, osoby z innych grup muszą odgadnąć, która informacja jest fałszywa).
- Pożegnanie według ustalonych zasad.

9.

ZAJĘCIA DYDAKTYCZNO-WYRÓWNAWCZE I DOGOTERAPIA

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DOGOTERAPEUTYCZNYCH. EDUKACJA Z PSEM.

Opracowanie: **Anna Kulińska.**

1. Klasa: I klasa szkoły podstawowej.
2. Czas trwania zajęć: 45 min.
3. Temat zajęć: **Utrwalenie samogłosek.**
4. Cel główny: utrwalenie wiadomości dotyczących samogłosek.
5. Cele szczegółowe:
Uczeń:
  - odszukuje odpowiednik samogłosek na piłkach;
  - klasyfikuje odpowiedniki fonetyczne liter na samogłoski;
  - skupia uwagę na wykonywanym zadaniu;
  - przestrzega zasad.
6. Metody:
  - czynne, samodzielnych doświadczeń, zadań stawianych do wykonania;
  - słowne, rozmowa, objaśnienia i instrukcje;
  - poglądowe, obserwacja, pokaz;
  - praktycznego działania.
7. Pomoce dydaktyczne:
  - kolorowe piłki z samogłoskami;
  - zagadki;
  - karta pracy;
  - smaczki dla psa.
8. TOK ZAJĘĆ:

I. Zajęcia wstępne:

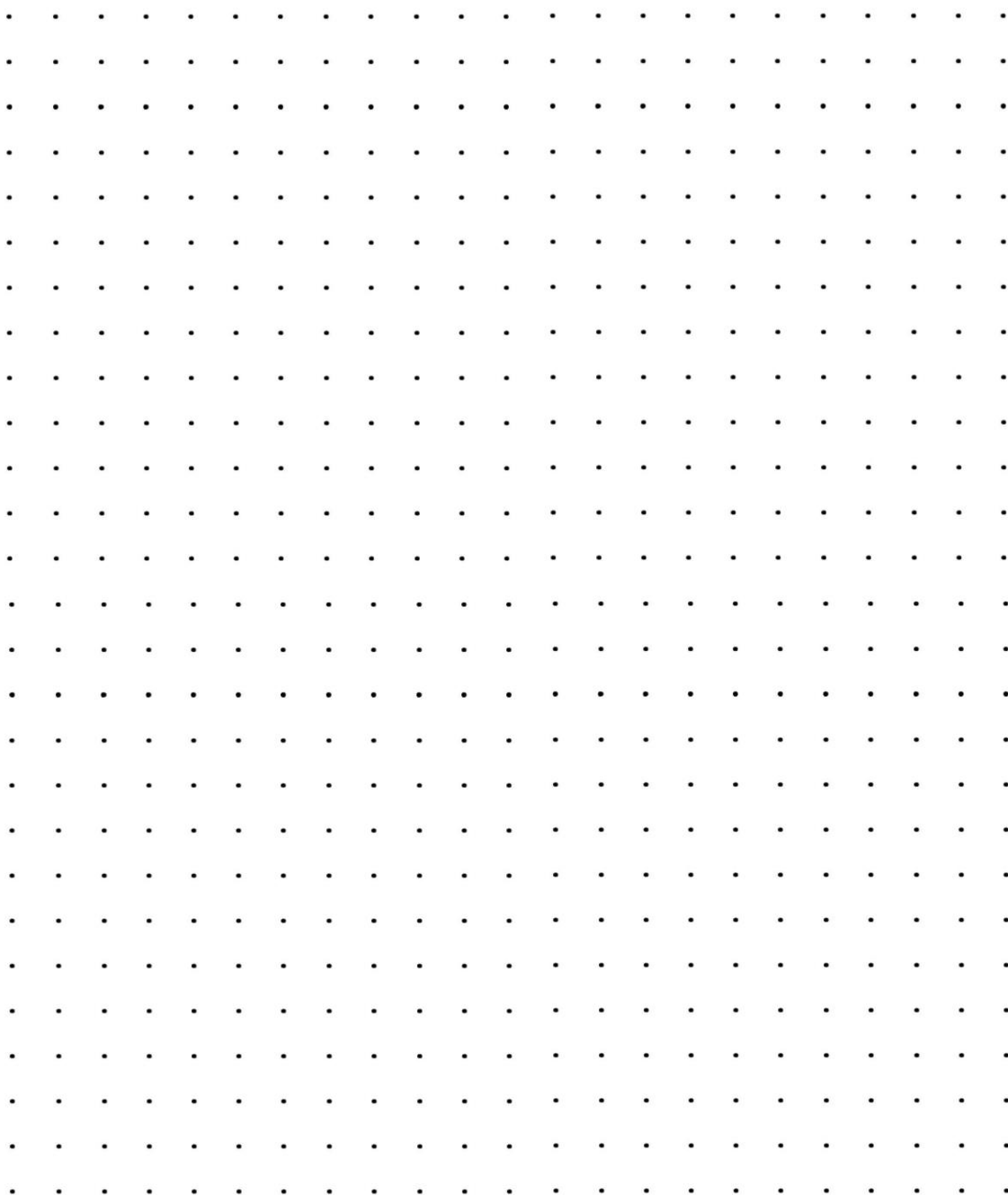
- Przypomnienie zasad zachowania w obecności psa.
- Przywitanie się z psem - głaskanie, poczęstowanie smaczkiem.

II. Zajęcia główne:

- Nauczyciel pokazuje różnokolorowe piłki z samogłoskami, głośno je artykułuje razem z uczniem. Następnie uczeń toczy losowo wybraną piłkę w kierunku psa wydając polecenie „Przynieś”. Gdy pies przyniesie piłkę, odczytuje, jaka to samogłoska. Podaje kilka przykładów wyrazów, których nazwa zaczyna się tą samogłoską. Czynność powtarza cztery razy.
- W drugiej części zajęć uczeń losuje piłki z samogłoskami, które nauczyciel umieścił w koszu i odgaduje zagadki (rozwiązaniem zagadki jest wyraz, który zaczyna się głoską wylosowaną przez ucznia).
- Uczeń wypełnia kartę pracy utrwalając znajomość samogłosek.

III. Zajęcia końcowe:

- Uczeń żegna się z psem – chowa smaczki do zabawki węchowej i obserwuje jak pies je wyszukuje, podaje psu miskę z wodą.
- Prowadząca pyta dziecko o jego odczucia, dziękuje za zaangażowanie.

10.

ZAJĘCIA MATEMATYCZNE Z PSEM.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DOGOTERAPEUTYCZNYCH. EDUKACJA Z PSEM.

Opracowanie: **Katarzyna Żenda.**

I Informacje wstępne:

1. Grupa przedszkolna: 5-latki
2. Czas trwania zajęć: do 30 minut
3. Miejsce zajęć: sala przedszkolna
4. Temat: **Z matematyką na ty.**
5. Realizowane obszary edukacyjne: poznawczy
6. Cele główne:
  - poznawanie liczb od 0 do 10,
  - rozwijanie umiejętności poznawczych,
  - ćwiczenia w przeliczaniu obiektów.
7. Cele szczegółowe:
Dziecko:
  - odkrywa swoje możliwości,
  - słucha uważnie poleceń,
  - skupia uwagę na wykonywanym zadaniu,
  - przestrzega ustalonych zasad zachowania podczas ćwiczeń oraz wizyty psa.
8. Metody: oglądowe, słowne, naśladowcze, instrukcja.
9. Pomoce dydaktyczne:
  - duża kostka matematyczna,
  - mata węchowa dla psa.
10. TOK ZAJĘĆ

I Zajęcia wstępne:

- Nauczyciel wita się z dziećmi. Uprzedza, że podczas zajęć będzie towarzyszył pies.
- Ustala zasady zachowywania się w czasie ćwiczeń oraz zabawy z psem.
- Dzieci siedzą na dywanie w kółku.
- Pies leży z boku w sali przedszkolnej.

II Zajęcia główne:

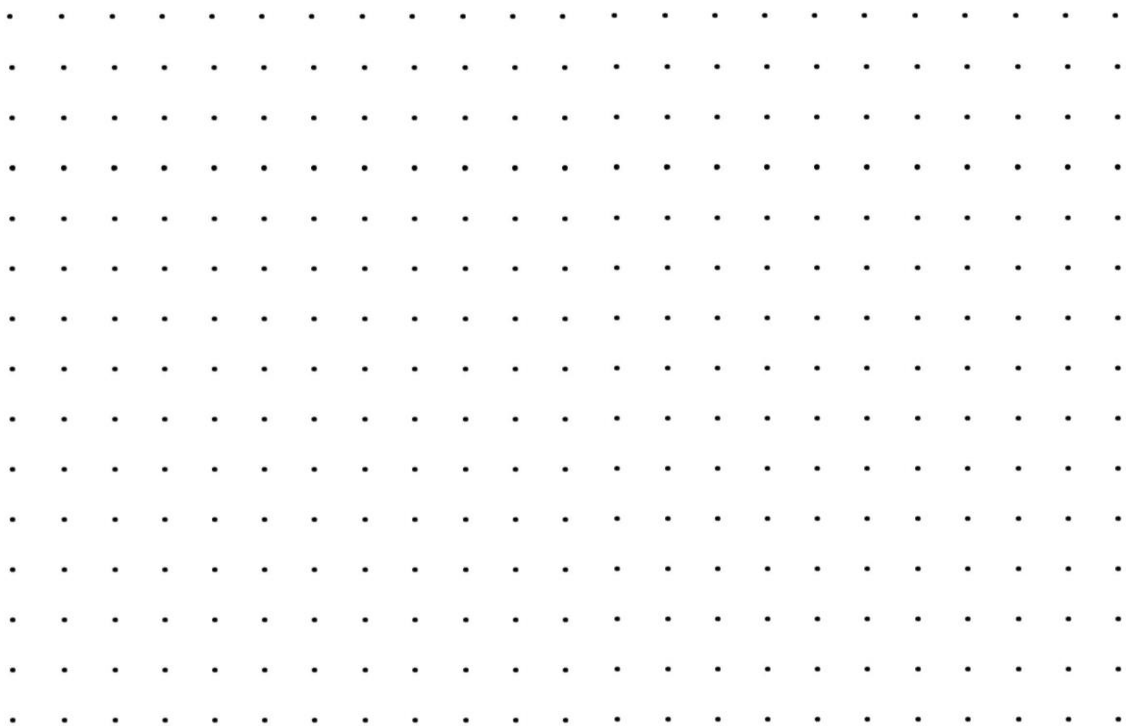
- Nauczyciel przedstawia przebieg zajęć. Pokazuje dzieciom dużą kostkę matematyczną. Objaśnia na czym będą polegać poszczególne zadania na kostce.
- Nauczyciel wybiera jedno zadanie z kostki i jedno dziecko. Sadza dziecko naprzeciwko kostki. Wyjaśnia zadanie. Kolejne ćwiczenie wykonuje następne dziecko - zdjęcie poglądowe nr 1.

- Po wykonaniu zadań przez grupę, przedszkolaki wraz z nauczycielem odliczają ustaloną liczbę smakołyków dla psa, np. 10.
- Dzieci chowają po jednym smakołyku w matę węchową. Zadaniem psa jest odnalezienie wszystkich ukrytych smakołyków.
- Utrwalenie przeliczania od 0 do 10.

III Zajęcia końcowe:

- Dzieci żegnają się z psem, machając do niego.
- Nauczyciel wychodzi z psem z klasy.
- Mycie rąk, porządkowanie sali.

Zdjęcie poglądowe nr 1

11.

ZABAWY RUCHOWE NA ZAJĘCIACH DOGOTERAPEUTYCZNYCH

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DOGOTERAPEUTYCZNYCH. EDUKACJA Z PSEM.

Opracowanie: **Agnieszka Sadowska.**

1. Grupa przedszkolna: 5-latki.
2. Czas trwania zajęć: do 30 minut.
3. Miejsce zajęć: sala przedszkolna.
4. Temat: **„Ćwiczyć każdy może” – zestaw zabaw i ćwiczeń ruchowych z elementem rywalizacji.**
5. Realizowane obszary edukacyjne: emocjonalno-społeczne, poznawcze, zdrowotne.
6. Cele główne:
  - doskonalenie koordynacji wzrokowo- ruchowej;
  - niwelowanie lęków i napięć związanych z kontaktem ze zwierzęciem;
  - kształtowanie sprawności fizycznej.
7. Cele szczegółowe:
Dziecko:
  - pokonuje tor przeszkód;
  - spokojnie czeka na swoją kolej;
  - przenosi psie przysmaki za pomocą ręki;
  - potrafi opanować emocje;
  - rozumie ustalone zasady zachowań podczas wizyty czworonoga
8. Metody:
  - słowna: instrukcja
  - praktycznego działania
  - aktywizująca w sferze ruchowej i sprawności fizycznej
9. Pomoce dydaktyczne: tunel, płyta CD z nagraniem piosenki pt. „Głowa, ramiona, kolana, pięty”, piłka, stoper, taśma, psie przysmaki, mata wężowa dla psa.
10. TOK ZAJĘĆ:

I Zajęcia wstępne:

- Nauczyciel wita się z dziećmi i informuje o tym, że podczas zajęć będzie uczestniczył również pies.
- Dzieci siedzą w kole i czekają w ciszy na gościa. Nauczyciel wprowadza psa i ustala zasady zachowania podczas zajęć. Pies zostaje w sali przed tablicą.
- Krótka rozgrzewka przy piosence pt. „Głowa, ramiona, kolana, pięty”.

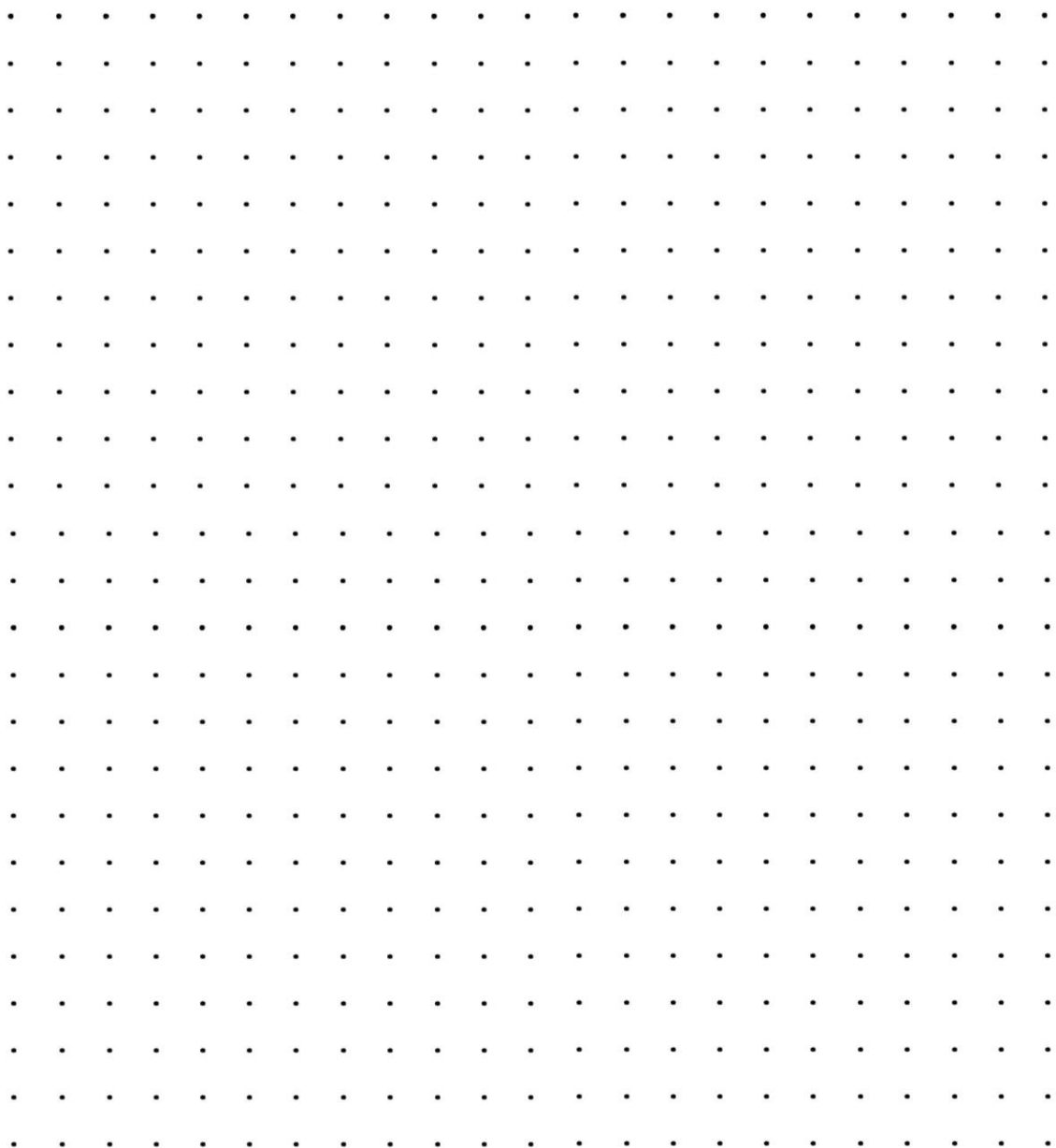
II Zajęcia główne:

- Ćwiczenie dużych grup mięśniowych. Dzieci w parach stoją do siebie tyłem. Podają sobie piłkę górną, a następnie dołem między nogami.

- „Wyścigi w tunelu”. Wybrani ochotnicy (około 6) mają przeczołgać się przez tunel, przenosząc psiego smaczka w dłoni. Następnie po wyjściu z tunelu ukryć go na macie wężowej. Nauczyciel w tym czasie mierzy czas na stoperze. Zadaniem psa również jest przejście przez tunel i odszukanie smaczka. Nauczyciel porównuje wyniki.
- „Po taśmie do pieska”. Nauczyciel nakleja na dywan długą taśmę na dywanie, tworząc różne zakręty. Pies siedzi przy końcu taśmy. Zadaniem dziecka jest przejście po taśmie w kierunku psa bokiem, przodem).

III Zajęcia końcowe:

- Pożegnanie z czworonożnym przyjacielem. Pies prowadzony przez nauczyciela siada na komendę przed dzieckiem i podaje łapę na pożegnanie.
- Po wykonaniu polecenia pies otrzymuje w nagrodę smaczka a dziecko odznakę przyjaciela zwierząt.

12.

DOGOTERAPIA W PRZEDSZKOLU

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DOGOTERAPEUTYCZNYCH USPRAWNIAJĄCY FUNKCJE WZROKOWO-SŁUCHOWO-DOTYKOWE.

Opracowanie: **Jolanta Duba.**

1. Grupa przedszkolna: 3- i 5-latki.
2. Czas trwania zajęć: do 30 minut.
3. Miejsce zajęć: sala przedszkolna.
4. Temat: **Popatrz dobrze i policz smaczki razem z pupilem.**
5. Cele ogólne:
  - usprawnianie umiejętności liczenia.
  - stymulacja sensoryczna: wzrokowo- słuchowo-dotykowa.
  - usprawnianie motoryki małej i dużej.
6. Cele szczegółowe:
Dziecko
  - wita się i żegna z psem;
  - rozumie proste polecenia (dokładania, zabierania, odkładania);
  - nabiera kompetencji w zakresie dzielenia czegoś na równe części;
  - usprawnia pamięć wzrokową;
  - wskazuje części ciała człowieka i psa.
7. Forma pracy: indywidualna
8. Pomoce dydaktyczne: piłeczki o różnej fakturze, smaczki dla psa, kosz, talerzyk, miseczki, karma, łyżeczka.
9. Metody: słowna, praktycznego działania, naśladowcza.
10. TOK ZAJĘĆ:

I Zajęcia wstępne:

- Powitanie:
  - dziecko wita się z terapeutą mówiąc „Dzień dobry” podając prawą rękę.
  - dziecko wita się również z psem: chwyta delikatnie łapę psa, gdy pies na komendę ją podaje. Prowadzący kontroluje powitanie ze względu na dobrostan psa.
- Oglądanie i liczenie piłek:
  - dziecko razem z terapeutą ogląda, dotyka, wącha a następnie liczy przygotowane piłki.
  - dziecko określa ich kolor, kształt, strukturę z jakiej są wykonane. Terapeuta prosi aby dziecko policzyło ile jest wszystkich piłek. Dziecko przelicza piłki.

II Zajęcia główne:

- Zabawa z piłkami:

Dziecko podrzuca wraz z terapeutą piłkę, turla ją po ziemi od i do dziecka. Odbija piłkę od podłoża. Dziecko próbuje podrzucić i złapać piłkę. Jeżeli nie potrafi tego wykonać,

może próbować wrzucać piłeczki do kosza. Na końcu turla po kolei wszystkie piłki do psa, przeliczając na głos.

- Dziecko siada naprzeciw psa. Terapeuta wyjaśnia dziecku, że piesek nie umie liczyć i pyta: „Nauczysz Pupila liczyć?”. Wspólnie układają piłki w szeregu i dziecko, wskazując piłki, uczy psa liczyć. Terapeuta może dać psu komendę, żeby zaszczekał tyle razy, ile było piłek.
- Odszukaj rzeczy Pupila (załącznik nr 1)

Nauczyciel przygotowuje obrazek przedstawiający kilka piesków, piłek, butów, kości oraz smycz, ukryte w parku.

Zadaniem dziecka jest odszukanie przedmiotów i ich policzenie.

Nauczyciel mówi rymowaną, a dziecko szuka i podaje liczbę ukrytych rzeczy Pupila.

Ile znajdziesz w trawie piłek? Ile butów gdzieś zgubiłeś? Ile zakopałeś kości? Ilu zaprosiłeś gości? Nie taka trudna liczenia sztuka. Jeszcze tylko smycz odzyskaj.

Na koniec dziecko może pokolorować obrazek, albo zabrać ze sobą do domu.

- Ja szczekam, ty liczysz.

Pies szczeka na komendę terapeuty, a dziecko liczy, ile razy pies zaszczekał. Dziecko może liczyć równocześnie ze szczekaniem psa bądź po tym, jak pies skończy szczekać. Tyle razy ile pies zaszczeka, tyle smaczków wyjmuje dziecko na talerzyk.

- Ile smakołyków zje Burbon?

Terapeuta rozkłada przed dzieckiem kilka miseczek dla psa i prosi dziecko, by do każdej miseczki włożyło tyle smakołyków, ile razy klaśnie nauczyciel. Po zakończeniu zadania pozwalamy psu zjeść smakołyki. Pod nadzorem terapeuty dziecko podaje psu smakołyki z otwartej dłoni, pies liże dłonie dziecka (integracja sensoryczna).

- Mniej – więcej?

Terapeuta wsypuje do dwóch misek różną ilość suchej karmy dla psa. Zadaniem dziecka jest policzenie kawałków karmy w jednej i drugiej misce i wskazanie, w której misce jest więcej, a w której mniej. A następnie dziecko musi wyjąć pojedyncze kawałki karmy łyżeczką i wrzucić na talerz.

III Zajęcia końcowe:

- Pożegnanie z psem: Nauczyciel żegna się z dzieckiem poprzez wymówienie zwrotu „do widzenia”, które może poprzeć gestem ręki „pa, pa”.
- Dziecko żegna się z psem – pies na komendę terapeuty podaje dziecku łapę, dziecko delikatnie ją chwytą i żegna psa mówiąc „Do widzenia Pupil”. Pożegnanie może być wsparte samym gestem „pa pa”.

13.

JAK GŁASKAĆ PSA?

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DOGOTERAPEUTYCZNYCH. EDUKACJA Z PSEM.

Opracowanie: **Agata Narucka.**

1. Klasa: uczniowie klas I–III szkoły podstawowej.
2. Czas trwania zajęć: 45 min.
3. Temat zajęć: **Świat zmysłów – dotyk. Jak głaskać psa?**
4. Cel główny:
  - uwrażliwienie na potrzeby ludzi i zwierząt poprzez wdrażanie do przestrzegania zasad dbania o własne zdrowie i bezpieczeństwo podczas kontaktów ze zwierzętami.
5. Cele szczegółowe:
Uczeń:
  - odczytuje i wyraża emocje;
  - identyfikuje zmysły z częściami ciała;
  - rozwija świadomość własnego ciała;
  - przełamuje lęki i nieśmiałość związaną z bezpośrednim kontaktem z rówieśnikami i psem.
6. Metody:
  - oglądowa, słowna, pokaz i obserwacja, metoda ekspresyjna i impresyjna.
7. Pomoce dydaktyczne:
  - plakat jak głaskać psa, kartki z sylwetami psów, kredki/flamastry, sucha karma dla psa.
8. TOK ZAJĘĆ:

I Zajęcia wstępne:

- „Chrupek w koło” – wszyscy siadają w kole, trzymają się za dłonie tak, że prawa dłoń leży na lewej dłoni sąsiada. Jedna osoba bierze do prawej ręki psi chrupek i przekazuje go sąsiadowi po lewej (tak by chrupek znalazł się w jego prawej dłoni). Chrupek jest przekazywany dopóki nie skończy się rymowanka. Osoba, na której się zatrzyma, karmi psa, a następnie zaczyna zabawę na nowo.
Rymowanka: ”O jak miło i wesoło, kiedy chrupek krąży w koło, chrupek tu, chrupek tam, chrupka dziś pieskowi dam”.

II Zajęcia główne:

- O jaki zmysł chodzi? - nauczyciel wskazuje różne części ciała psa, a dzieci nazywają zmysł z nimi związany: ucho – słuch, nos – węch, oko – wzrok, język – smak; na koniec głaszcze psa – dotyk.
- Uczta dla zmysłów - zadanie uczniów polega na pokazaniu na sobie, jakim zmysłem odbierają różne bodźce, np. szczekanie, rudy pies, psi szampon, hot dog, miękkie futro, zimny nos, merdanie ogona, wycie, psi chrupek.
- Masażyki w parach - dzieci siedzą na dywanie w parach, w trakcie recytacji wierszyka masują plecy kolegi/koleżanki, rysując określone kształty: Kółko,

kwadrat, mała kreska, narysuję zaraz pieska. Cztery nogi jak patyki, oczy, nosek – trzy guziki. Słońce świeci, deszczyk pada, smaczne kości piesek zjada. Dzieci zamieniają się rolami.

- Jak głaskać psa?

Nauczyciel wskazuje różne części ciała psa, nazywa je i pyta:

- głowa: czy głaskać po niej psa?
- ogon: czy głaskać po nim psa?
- plecy: czy głaskać po nim psa?

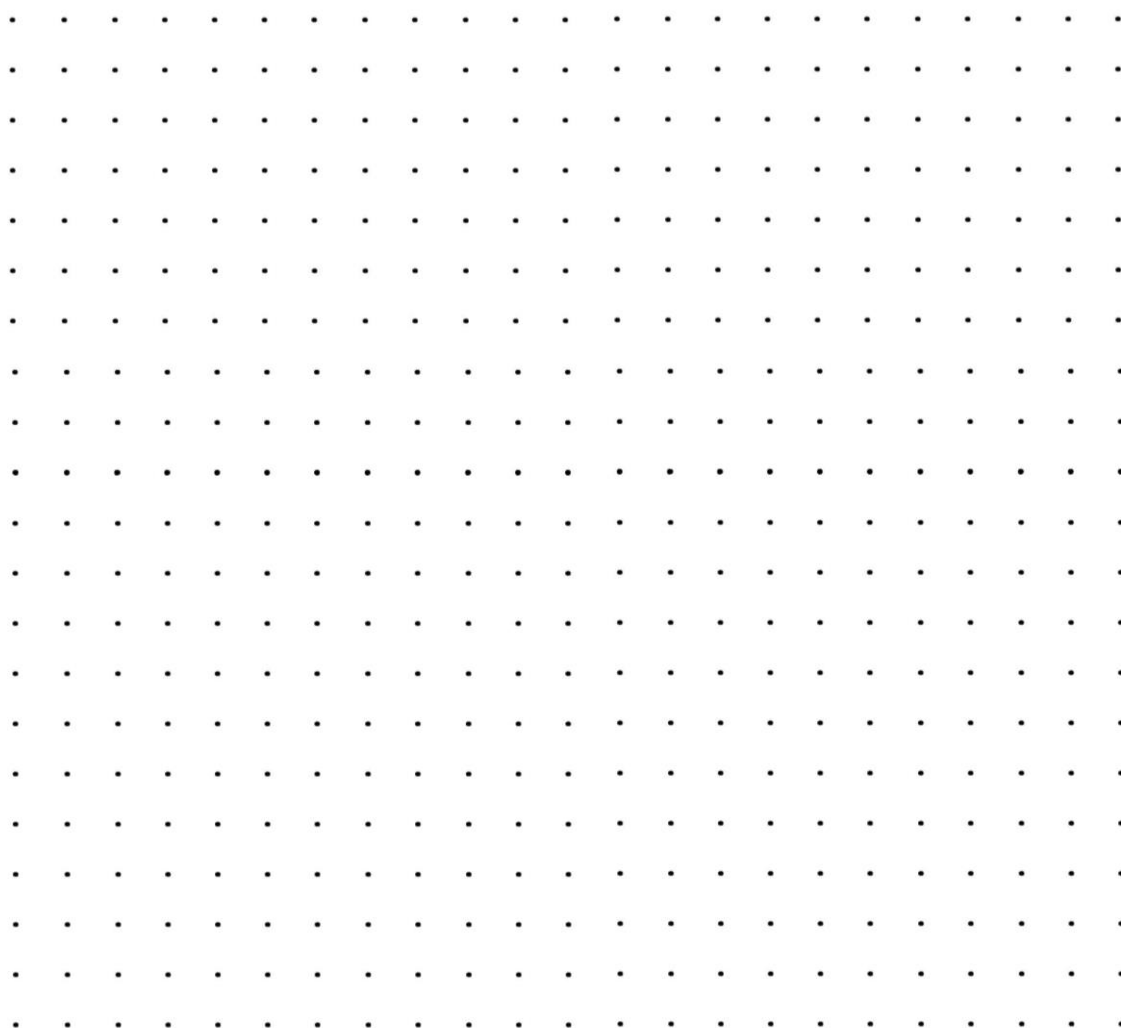
Dzieci odpowiadają: tak/nie.

- Jak głaskać psa?

Prezentacja plakatu przedstawiającego jak głaskać psa. Nauczyciel prezentuje głaskanie na psie. Każde dziecko dostaje kartkę z sylwetką psa. Wzorując się na plakacie, zaznacza na niej strefy, w których głaskanie sprawia psu przyjemność.

III Zajęcia końcowe:

- „Głaskanie na pożegnanie, czyli wiem już jak, więc pogłaszczę psa, niech przyjemność ma” – dzieci kolejno podchodzą do psa i głaszczą go według poznanych zasad.

14.

JAK UNIKAĆ KONFLIKTÓW Z PSEM?

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DOGOTERAPEUTYCZNYCH. EDUKACJA Z PSEM.

Opracowanie: **Anna Sawicka.**

1. Klasa: uczniowie szkół ponadpodstawowych, wychowankowie bursy.
2. Czas trwania zajęć: 60 min (w tym z psem 30 min).
3. Temat zajęć: **Bezpieczeństwo ponad wszystko, jak unikać konfliktów z psem.**
4. Cel główny: poznanie właściwych i naturalnych zachowań psa.
5. Cele szczegółowe:
Uczestnik zajęć:
  - rozpoznaje i rozumie sygnały uspakajające i ostrzegawcze wykorzystywane przez psy;
  - nawiązuje prawidłowy kontakt z obcym psem;
  - potrafi zachować się wobec psa odmawiającego kontaktu i wobec psa agresywnego;
  - wie, jak należy się opiekować psem i bezpiecznie się z nim bawić.
6. Metody:
  - słowne - rozmowa, pogadanka, dyskusja,
  - oglądowe - obserwacja,
  - praktycznego działania - naśladowcza.
7. Pomoce dydaktyczne:
  - filmiki pokazujące zachowania psów: „Język psów w praktyce. Komunikacja.” – YouTube, „Słownik psiego języka” – Instagram @dogerka_behawiorystka
  - zagadki zdjęciowe,
  - tablica interaktywna,
  - telefony.
8. TOK ZAJĘĆ:

I Zajęcia wstępne:

- Przedstawienie prowadzącego, psa i celu zajęć. Umożliwienie chętnym przywitania się z psem.
- Rozmowa z uczestnikami na temat ras psów, jaką pracę wykonują psy i dlaczego psy uważane są za najlepszych przyjaciół człowieka.

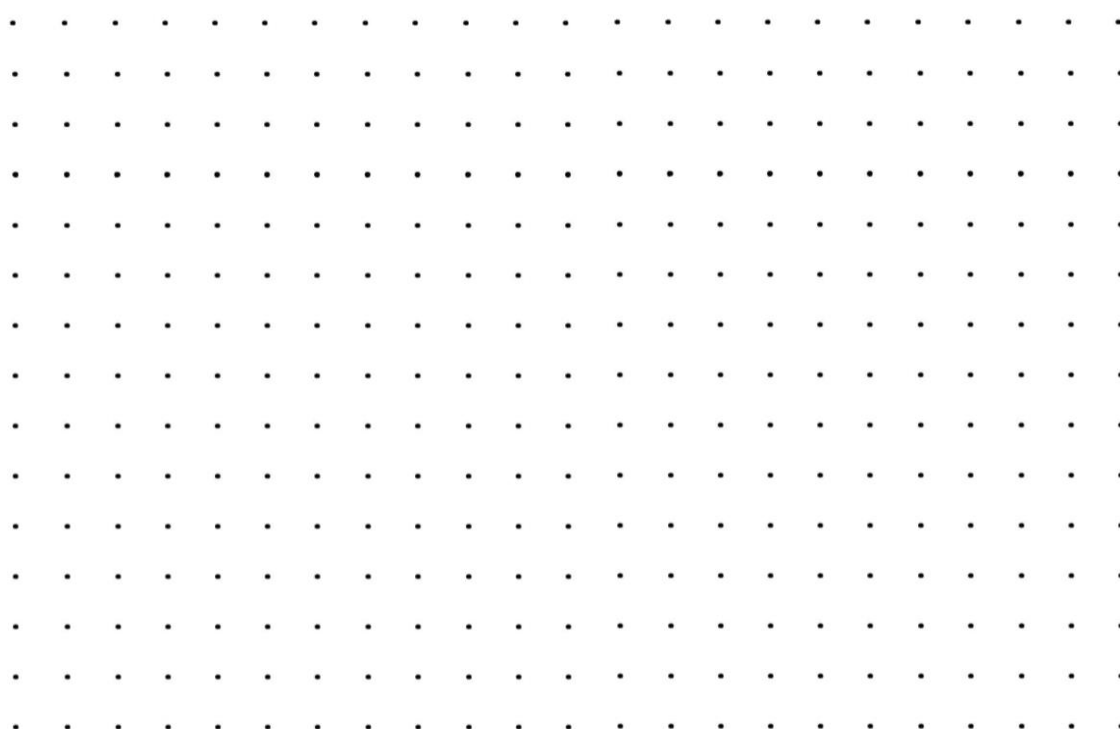
II Zajęcia główne:

- Zadanie pytania uczestnikom spotkania „Jakie zachowania psów potrafią odczytać?” – poprowadzenie rozmowy z grupą.
- Wspólne obejrzenie filmu „Język psów w praktyce. Komunikacja”. Poprowadzenie dyskusji na temat filmu i przedstawionych w nim treści – sygnały uspakajające i unikanie konfliktów przez psy.

- Podzielenie uczestników na grupy i przydzielenie zadań obejrzenia znaczenia psiego komunikatu:
  - węszenie,
  - warczenie,
  - oblizywanie się,
  - machanie ogonem,
  - skakanie,
  - ziewanie.
 Każda grupa przedstawia ustnie znaczenie przydzielonego komunikatu, następnie weryfikuje ze „Słownikiem psiego języka”.
- Rozdanie zagadek zdjęciowych i poproszenie grup o nazwanie zachowania psów przedstawionych na zdjęciach.
Prezentacja odpowiedzi na zagadki zdjęciowe.
- Prowadzący zajęcia wyjaśnia sytuacje, kiedy pies czuje się zagrożony i jaką przyjmuje postawę.
Poprowadzenie pogadanki z uczestnikami spotkania na temat podchodzenia do nieznajomych psów, szukanie właściciela, umożliwienie spotkanemu psu, poznania naszego zapachu, uzyskanie zgody właściciela na przywitanie i głaskanie psa i jak się zachować wobec psa agresywnego.

III Zajęcia końcowe:

- Krótkie podsumowanie zajęć i na koniec umożliwienie nawiązania kontaktu z psem poprzez głaskanie, wykonania komend siad, leżeć podaj łapę, zabawę mokry nos.
- Rozmowy na temat osobistych relacji z psami.
- Pożegnanie uczestników zajęć.

15.

TERAPIA Z PSEM, CZYLI POMYSŁY NA ZAJĘCIA KOREKCYJNO-KOMPESACYJNE.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DOGOTERAPEUTYCZNYCH. TERAPIA Z PSEM.

Opracowanie: **Renata Stańczyk.**

1. Grupa: dzieci w wieku 6 lat z trudnościami w uczeniu się (2 lub 4 uczestników).
2. Czas trwania zajęć: 45 minut.
3. Temat zajęć: **Luna na bezludnej wyspie**
4. Cele główne:
  - usprawnianie motoryki dużej i małej,
  - rozwijanie koordynacji wzrokowo – ruchowej,
  - doskonalenie koncentracji i pamięci,
  - kształtowanie kreatywności,
  - rozwijanie umiejętności współpracy.
5. Cele szczegółowe:
Dziecko:
  - ćwiczy sprawność manualną,
  - usprawnia mięśnie dłoni oraz ćwiczy siłę chwytu,
  - doskonali sprawność wzrokowo-ruchową,
  - doskonali umiejętność uwagi i skupienia,
  - ćwiczy pamięć, doskonali wyobraźnię i kreatywność,
  - słucha innych i współdziała z innymi.
6. Metody:
  - słowna, problemowa, aktywizująca,
  - metoda Dennisona, elementy terapii ręki, terapii sensorycznej oraz muzykoterapii.
7. Pomoce dydaktyczne:
  - odtwarzacz muzyki,
  - duże klocki kwadratowe,
  - skrzynka zagadła, plastikowe lub drewniane owoce, zamykane i zakręcane pojemniki,
  - karta pracy, plastelina,
  - pojemnik z ryżem, kompas, lusterko, spinka do włosów, łyżeczka, kostka do gry, sznurek, klucz, spinacz do prania,
  - gazety,
  - lina, kolorowe chustki, mata skaczące stópki lub stopy do przyklejania, hula hop,
  - smakołyki dla psa, pęseta.
8. TOK ZAJĘĆ:

I Zajęcia wstępne:

- Powitanie uczestników zajęć.
- Przypomnienie zasad zachowania w obecności psa.

- Przywitanie się z psem – dzieci wypowiadają imię psa, wyciągając przed siebie dłoń, pozwalając psu powąchać rękę.

II Zajęcia główne:

- Terapeuta odtwarza fragment bajki muzycznej „Robinson na bezludnej wyspie” (<https://www.youtube.com/watch?v=Q537BEwEC-U>).

Terapeuta opowiada dzieciom, że są rozbitkami na bezludnej wyspie. Ich statek rozbił się. Towarzyszy im pies Luna. Aby opuścić wyspę, muszą zbudować szalupę ratunkową dla siebie i psa. Budowanie szalupy odbywa się w pobliżu obozu piratów. Rozbitkowie muszą więc zachować ostrożność, aby piraci ich nie usłyszeli. Muszą porozumiewać się za pomocą tajnych znaków, aby żaden pirat nie zauważył ich obecności. Aby opuścić wyspę, muszą wykonać kilka zadań. Podczas wykonywania pierwszego zadania – budowania szalupy, pies będzie pilnować pojemnika, w którym znajdują się przedmioty zgromadzone przez rozbitków. Bez nich nie uda odpłynąć się z wyspy.

Terapeuta demonstruje dzieciom, jak wygląda komenda „leżeć”. Dzieci wypowiadają komendę i wykonują ruch ręką, pokazany wcześniej przez terapeutę. Pies kładzie się przy pojemniku z przedmiotami. Dzieci nagradzają psa smaczkiem. Każde dziecko wyjmuje smaczek za pomocą pęsety z pojemnika z jedzeniem.

- Budowa szalupy ratunkowej.

Terapeuta wyjaśnia dzieciom zadanie i pokazuje sposób wykonania ćwiczeń. Zadaniem dzieci jest przygotowanie łodzi, w której będą mogły opuścić bezludną wyspę. Dzieci budują z dużych klocków szalupę w kształcie prostokąta lub łodzi. Dzieci porozumiewają się za pomocą znaków, aby piraci ich nie usłyszeli.

Przed podniesieniem klocka z podłogi każde dziecko wykonuje ruchy naprzemiennie: dotyka lewą ręką prawej stopy i odwrotnie: prawą ręką lewej stopy. Ćwiczenie wykonuje przygiętych nogach w kolanie. Wykonanie ćwiczenia, to znak dla kolejnego dziecka, że teren jest bezpieczny i może ono pójść po swój klocek.

Po dołączeniu klocka do konstrukcji szalupy, dziecko kreśli w powietrzu leniwą ósemkę, co oznacza, że udało się dołączyć element szalupy i kolejny uczestnik wyprawy może dołączyć swój klocek.

- Przygotowywanie prowiantu.

Szalupa ratunkowa jest już gotowa. Uczestnicy wyprawy muszą przygotować jedzenie dla siebie i psa. Terapeuta objaśnia dzieciom kolejne zadanie.

Terapeuta przekazuje dzieciom skrzynkę zgadywanek. W środku są różne owoce. Dzieci wkładają ręce do skrzynki i zgadują nazwę owocu. Po podaniu prawidłowej nazwy dziecko znosi owoc do szalupy. Porusza się po macie lub po przyklejonych na dywanie stopach. Terapeuta mówi, że trzeba przygotować także jedzenie dla psa.

Terapeuta rozdaje dzieciom karty pracy. Przy stoliku dzieci wykonują ćwiczenie dociskowe palców – dociskają palcami plastelinę do kartki. Dziecko dociska palce jednej ręki lub naprzemiennie - raz jednej, raz drugiej zgodnie z poleceniami terapeuty.

Po wykonaniu zadania przez dzieci, terapeuta podchodzi do psa. Wydaje komendę siad, pokazuje prace dzieci i pyta psa, co chciałby zjeść. Pies dotyka łapą jedną z prac. Terapeuta pyta jeszcze raz psa, co chciałby zjeść. Pies powtórnie dotyka łapą wybraną wcześniej pracę. Terapeuta nagradza psa smaczkiem w kształcie kości. Swoje prace dzieci niosą do szalupy. Poruszają się po macie Skaczące stópki lub po przyklejonych na dywanie stopach. Terapeuta wydaje komendę leżeć. Pies kładzie się przy pojemniku i dalej pilnuje rzeczy.

- Pakowane rzeczy do szalupy.

Przedmioty, które przydadzą się podczas ucieczki z wyspy, są ukryte w pojemniku. Pies dzielnie ich pilnował, gdy dzieci budowały szalupę i przygotowywały jedzenie. Teraz trzeba zapakować pozostałe rzeczy. Dzieci otwierają pojemnik. W środku znajduje się ryż. Wyszukują w pojemniku z ryżem różne przedmioty: kompas, lusterko, spinka do włosów, łyżeczka, kostka do gry, sznurek, klucz, spinacz do prania.

Terapeuta zwraca uwagę na to, aby pracowały obie ręce dzieci, przekraczając linię środkową ciała. Prosi, aby każde dziecko zapamiętało, co który z uczestników zabawy zabiera do szalupy. Dzieci szukają rzeczy po kolei. Terapeuta przeprowadza 2, 3, 4 rundy szukania rzeczy, w zależności ile dzieci uczestniczy w zajęciach.

Po wyszukaniu rzeczy, pierwszy uczestnik zabawy mówi zdanie: „Do szalupy zabieram...”, a następnie wymienia przedmiot, który znalazł w pojemniku z ryżem. Kolejny uczestnik mówi zdanie: „Do szalupy zabieram...” i wymienia przedmiot wylosowany przez poprzednika, a następnie swój. Kolejne dzieci powtarzają zdanie, wymieniając po kolei rzeczy wylosowane przez poprzedników. Dzieci zamykają przedmioty w słoikach lub pojemnikach.

Zadaniem dziecka jest odkręcanie i zakręcanie słoików lub otwieranie i zamykanie pojemników. Zamknięte pojemniki dzieci niosą do szalupy. Poruszają się po macie lub po przyklejonych na dywanie stopach.

- Kule dla rekinów.

Aby opuścić wyspę, trzeba przepłynąć przez zatokę. W zatoce mieszkają rekiny. Konieczne będzie zajęcie czymś rekinów, aby szalupa mogła bezpiecznie przepłynąć. Dzieci muszą przygotować kule z gazety. Zgniatają kartki papieru jedną ręką, potem drugą ręką w małą kulkę. W kulach ukrywają psie smaczki – niespodziankę dla psa. Dzieci niosą kule do szalupy. Poruszają się po macie lub po przyklejonych na dywanie stopach.

- Żagiel na maszt.

Szalupa została zapakowana. Czas wciągnąć żagiel na maszt i ruszać. Terapeuta przekazuje dzieciom linę. Na środku jest przywiązana chustka. Dzieci będą wciągać żagiel na maszt, mocując się. Uczestnicy zabawy stoją naprzeciwko siebie i chwytają za końce liny. Ich zadaniem jest przeciągnięcie oznaczonego środka sznura na swoją stronę. Ćwiczenie powtarzają 2 - 3 razy.

- Po kładce do szalupy.

Terapeuta rozkłada linę na podłodze, woła do siebie psa, wydaje komendę siad. Pies siada przy jednym końcu liny. Terapeuta tłumaczy dzieciom, że droga do szalupy prowadzi po wąskiej kładce. Dzieci muszą pokonać drogę, stawiając stopę za stopą. Pies pilnuje, czy dzieci prawidłowo wykonują zadanie. Dzieci czekają w kolejce na wejście na linę. Przy wejściu na linę otrzymują kolorową chustkę. Dziecko, które nie spadnie z liny, wsiada do szalupy. Dotknięcie stopą dywanu, oznacza powtórzenie ćwiczenia. Terapeuta motywuje dziecko do powtórzenia ćwiczenia, mówiąc, że pies czeka na nie na końcu liny.

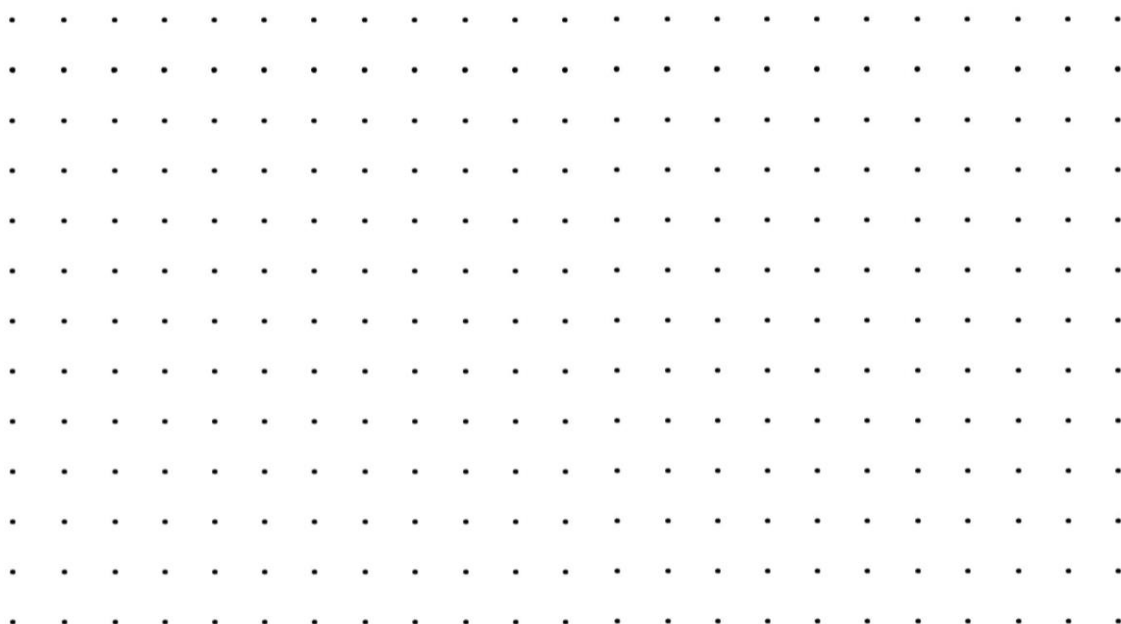
- Wrzucanie kul do zatoki.

Szalupa nie może jeszcze odpłynąć. W zatoce mieszkają rekiny. Dzieci muszą wrzucić wcześniej przygotowane kule do wody, aby zająć rekiny. Terapeuta układa na dywanie hula hop w odległości 3 metrów od szalupy. Zadaniem dzieci jest wrzucenie papierowych kul w okrąg. Dzieci po kolei rzucają kule i próbują trafić w okrąg. Terapeuta podchodzi do obręczy z psem. Zbiera kule. Pokazuje dzieciom, a dzieci przeliczają głośno, ile kul trafiło w obręcz. Pies wyszukuje smaczki ukryte w papierowych kulach. Szalupa z dziećmi odpływa z bezludnej wyspy. Terapeuta odtwarza piosenkę „Piraci”. Dzieci mają chustkami w takt muzyki:

– <https://www.youtube.com/watch?v=VPQV0X50Cgc>.

III Zajęcia końcowe:

- Podsumowanie zajęć – terapeuta podsumowuje zajęcia, podkreślając, że dzięki współpracy i wykonaniu wszystkich zadań, udało się upuścić bezludną wyspę. Gratuluje dzieciom zbudowania szalupy, przygotowania prowiantu, zapakowania rzeczy.
- Pożegnanie – pies siada na komendę terapeuty przed dziećmi i podaje łapę na pożegnanie. Po wykonaniu polecenia pies dostaje od każdego dziecka smakołyki.

16.

PRZYGODA Z MAGICZNYM PSEM

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DOGOTERAPEUTYCZNYCH. EDUKACJA Z PSEM.

Opracowanie: **Dorota Aniszkiewicz.**

1. Grupa przedszkolna: 5-latki.
2. Czas trwania zajęć: 30 min.
3. Temat zajęć: **Przygoda z magicznym psem.**
2. Cele główne:
  - wprowadzenie dzieci w świat interakcji z psem;
  - promowanie empatii i odpowiedzialności w kontekście opieki nad zwierzęciem.
  - rozwijanie umiejętności komunikacji i budowanie pewności siebie.
3. Cele szczegółowe:
Dziecko:
  - wskazuje, nazywa, gdzie można głaskać psa;
  - stosuje zasady przedstawione przez nauczyciela;
  - uważnie słucha opowiadania i odpowiada na pytania;
  - starannie koloruje obrazek;
  - wymienia potrzeby psa.
4. Metody: oglądowa, słowna.
5. Pomoce dydaktyczne: kredki, kolorowanka, smaczki, opowiadanie „Przygoda z magicznym psem”.
6. TOK ZAJĘĆ:

I Zajęcia wstępne:

- Powitanie
- Wprowadzenie psa do sali, przedstawienie zasad bezpieczeństwa w kontakcie z psem. Krótka prezentacja psa przez terapeutę, jego imię, wiek, rasa.

II Zajęcia główne:

- Dzieci wysłuchują krótkiego opowiadania „Przygoda z magicznym psem”. Następnie terapeuta zachęca psa do pokazania kilku sztuczek.
- Terapeuta dyskutuje z dziećmi na temat, jak ludzie mogą pomóc psom, które są smutne, głodne lub potrzebują pomocy, uwrażliwiając na potrzeby zwierząt.
- Każde dziecko otrzymuje obrazek psa do pokolorowania.
- Podczas malowania, dzieci rozmawiają o swoich ulubionych cechach psów i dlaczego je lubią.

III Zajęcia końcowe:

- Podsumowanie i pożegnanie.
- Powtórzenie głównych zasad obchodzenia się z psem.
- Podzielenie się swoimi ulubionymi momentami z zajęć.
- Podziękowanie psu – terapeutce za udział w zajęciach, karmienie smaczkami według instrukcji terapeuty.

Opowiadanie: **Przygoda z psem Magicznym**

Dawno, dawno temu, w krainie zielonych lasów i błękitnych rzek, mieszkał pies o imieniu Magiczny. Nie był zwykłym psem. Miał długie, złote futro i błyszczące, niebieskie oczy. Ale co najważniejsze, Magiczny miał magiczną moc. Potrafił przynosić uśmiech na twarze wszystkich, którzy go spotkali.

Pewnego dnia, gdy słońce świeciło na niebie, Magiczny postanowił wyruszyć w podróż przez las. Chciał poznać nowych przyjaciół i sprawić, aby każdy dzień był pełen radości. Wyruszył więc w drogę, machając ogonem i kiwając łapką do ptaków, które śpiewały na drzewach.

Kiedy przemierzał las, Magiczny spotkał grupę małych przyjaciół, którzy bawili się na polanie. Były to dzieci z pobliskiej wioski. Zaskoczył je widok tak niezwykłego psa. Ale gdy Magiczny podszedł, uśmiech pojawił się na ich twarzach.

„Witajcie, moi mali przyjaciele!”, powiedział Magiczny, machając ogonem. „Jestem Magiczny, pies o magicznym sercu. Chciałbym was poznać i razem się bawić!”.

Dzieci, pełne ciekawości i radości, zaczęły się bawić z Magicznym. Razem biegali po polanie, łapali piłki i skakali przez strumienie. Magiczny pokazał im swoje sztuczki. Potrafił machać łapką, tańczyć w kółko i nawet przewracać się do tyłu, co wywołało salwy śmiechu u dzieci.

Gdy słońce zaczęło zachodzić, Magiczny usiadł na trawie obok dzieci i zaczął opowiadać im historie o swoich przygodach. Opowiadał o podróżach przez dżunglę, spotkaniach z innymi zwierzętami i o swojej misji – sprawianiu radości innym.

"Ale teraz, moi drodzy przyjaciele, czas mi się pożegnać. Muszę kontynuować moją podróż i przynosić uśmiech innym", powiedział Magiczny,

Dzieci, choć smutne, pożegnały Magicznego z uśmiechami na twarzach. Wiedziały, że kiedykolwiek będą smutne, mogą wspominać o Magicznym i o jego magicznej mocy, która sprawia, że świat staje się piękniejszy.

I tak Magiczny wyruszył w dalszą podróż, z nadzieją, że gdziekolwiek się pojawi, przyniesie uśmiech i radość. Bo to właśnie jest jego największą mocą – magiczne serce pełne miłości i dobroci.

17.

BEZPIECZEŃSTWO WOBEC OBCYCH PSÓW

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DOGOTERAPEUTYCZNYCH. EDUKACJA Z PSEM.

Opracowała: **Anna Ilwicka-Waraksa.**

1. Grupa docelowa: młodzież w wieku 15 lat.
2. Temat: **Bezpieczeństwo wobec obcych psów cz.1 (bez obecności psa)**
3. Czas trwania: 30 minut.
4. Cel główny:
  - uświadomienie młodzieży zasad bezpieczeństwa w kontaktach z obcymi psami.
5. Cele operacyjne:
Uczeń:
  - wymienia podstawowe zasady bezpieczeństwa wobec obcych psów;
  - wie, jak reagować w sytuacjach potencjalnie niebezpiecznych z udziałem psów;
  - potrafi ocenić, czy pies jest przyjazny, czy nie;
  - zna podstawowe sygnały mowy ciała psów;
  - bezpiecznie podchodzi do obcego psa;
  - wie, jak unikać prowokowania psa.
6. Pomoce dydaktyczne:
  - sala z miejscem do siedzenia i przestrzenią do ćwiczeń praktycznych,
  - plansze/obrazki przedstawiające różne sygnały mowy ciała psów,
  - figurka psa lub pluszowy pies do ćwiczeń,
  - karty pracy z zasadami bezpieczeństwa.
6. Metody: słowne (wykład, dyskusja), ćwiczeniowe.
7. TOK ZAJĘĆ:

I Zajęcia wstępne:

- Przywitanie uczestników i przedstawienie tematu zajęć.
- Krótkie omówienie celów zajęć.
- Wprowadzenie do tematu poprzez pytania otwarte: "Czy spotkaliście kiedyś obcego psa na ulicy? Jak się wtedy czuliście? Co zrobiliście?"

II Zajęcia główne:

- Prezentacja teoretyczna: omówienie podstawowych zasad bezpieczeństwa wobec obcych psów:
  - Nie podchodź do obcego psa bez zgody właściciela.
  - Nie dotykaj psa, gdy je, śpi lub bawi się zabawką.
  - Nie patrz psu prosto w oczy.
  - Nie zbliżaj twarzy do pyska psa.
  - Zachowaj spokój i unikaj gwałtownych ruchów.
- Przedstawienie mowy ciała psów: co oznacza machanie ogonem, odsłonięte zęby, uszy położone do tyłu.

- ### III Zajęcia końcowe:

- Uwagi:

-
- A grid of dots forming a 20x20 pattern, with the top row of dots missing. The dots are arranged in a regular grid, with 19 rows and 20 columns of dots visible.

18.

PIES JAKO MOTYWATOR NA ZAJĘCIACH INTEGRACJI SENSORYCZNEJ

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DOGOTERAPEUTYCZNYCH Z ELEMENTAMI INTEGRACJI SENSORYCZNEJ. TERAPIA Z PSEM.

Opracowała: **Beata Rutkowska.**

1. Temat:
Stymulowanie układu przedsionkowo-proprioceptywnego. Tor przeszkód.
2. Uczestnik: chłopiec 12-letni, niepełnosprawność sprzężona – autyzm i niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym.
3. Czas trwania zajęć: 45 minut.
4. Cel główny:
  - kształtowanie prawidłowych mechanizmów posturalnych i utrwalanie znajomości schematu ciała.
5. Cele szczegółowe:
  - poprawa działania systemu proprioceptywnego i przedsionkowego;
  - poprawa mechanizmów stabilizacji obręczy ciała;
  - stymulacja dotykowa, wzrokowa i węchowa;
  - rozwijanie reakcji równoważnych.
6. Metody:
  - pogładowa, objaśnienia, praktyczne.
  - Integracja sensoryczna, Ruch Rozwijający Weroniki Sherborne.
7. Pomoce dydaktyczne: materace, beczka, równoważnia, ścieżka sensoryczna, poduszki sensoryczne, tunel, szczotka.
8. PRZEBIEG ZAJĘĆ:

I Zajęcia wstępne:

- Powitanie ucznia i zapoznanie się z jego samopoczuciem.
- Powitanie z psem – pies podaje łapę dziecku.
- Pies towarzyszy dziecku i motywuje go do podejmowania działań.
- Ustalenie wspólnych wzmocnień w postaci wykonania wybranej jednej sztuczki przez psa.

II Zajęcia główne:

1. **Strefa aktywności:** Świadomość ciała i przestrzeni.

Cele ogólne:

- Doskonalenie czucia głębokiego.
- Rozwijanie koordynacji wzrokowo-ruchowej.
- Pobudzenie układu nerwowego.
- Dostarczanie wrażeń wzrokowych.

Proponowane ćwiczenia:

- wskazywanie przez dziecko części ciała na sobie i na psie;

- odkrywanie różnic między ciałem psa a ciałem dziecka
- porównywanie części ciała człowieka z psem
- obserwacja czynności wykonywanych przez psa;
- naśladowanie sposobu poruszania się psa (chodzenia, leżenie, siadanie, czołganie się, służenie).

2. **Strefa aktywności:** Stymulacja przedsionkowo-proprioceptywna. Tor przeszkód.

Cele ogólne:

- Kształtowanie prawidłowych mechanizmów posturalnych i planowania motorycznego.

Proponowane ćwiczenia:

- Przejście po równoważni
- Przejście bokiem po drabinie lub wspinanie się
- Przejście przez tunel lub beczkę
- Skoki po poduszkach sensorycznych
- Turlanie się po materacu
- Przejście przez nierówny teren – ścieżka sensoryczna.

(Pies wspólnie przechodzi pod tunelem i szerokiej równoważni, zatrzymuje się na poduszkach sensorycznych).

3. **Strefa aktywności:** Normalizacja pobudzenia sensorycznego.

Cele ogólne:

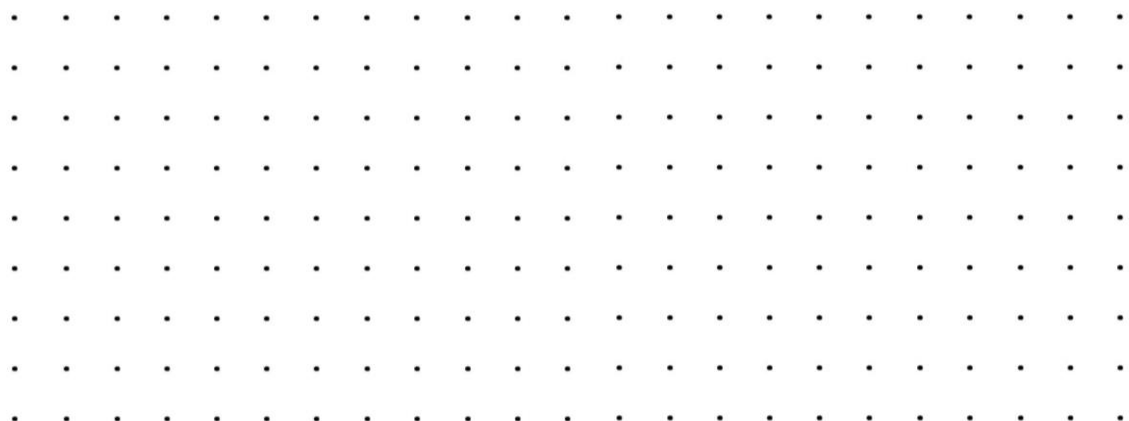
- Stymulacja systemu dotykowego.
- Dostarczanie wrażeń węchowych.

Proponowane ćwiczenia:

- Głaskanie i czesanie sierści psa;
- Przeczesywanie sierści psa palcami;
- Wąchanie sierści psa.

III Zajęcia końcowe:

- Zajęcia porządkowe w sali.
- Na zakończenie zajęć uczeń wybiera jedną sztuczkę, którą pies musi wykonać np. podaj łapę lub turlanie.
- Sprawdzenie samopoczucia ucznia i pożegnanie.

19.

TERAPIA RĘKI Z PSEM

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DOGOTERAPEUTYCZNYCH Z ELEMENTAMI TERAPII RĘKI. TERAPIA Z PSEM.

Opracował: **Robert Radzewicz.**

1. Temat: **Rozwijanie motoryki.**
2. Klasa: I etap edukacji szkoły podstawowej, zespół klas 1–3 z uczniami z niepełnosprawnością w stopniu umiarkowanym.
3. Czas trwania zajęć: 45 minut.
4. Cel główny:
  - rozwijanie prawidłowego chwytu pisarskiego.
5. Cele szczegółowe:
  - poprawa działania systemu proprioceptywnego i przedsionkowego,
  - poprawa mechanizmów stabilizacji obręczy ciała,
  - usprawnianie motoryki małej, czyli precyzyjnych ruchów dłoni i palców,
  - dostarczenie wrażeń i bodźców dotykowych,
  - rozwijanie sprawności ruchowej dłoni i umiejętności chwytu.
7. Metody: pogładowa, objaśnienia, praktyczne.
8. Pomoce dydaktyczne: karmy, smaczki, miski, długa smycz, stare gazety, głośnik,
9. TOK ZAJĘĆ:

I Zajęcia wstępne

- Uczniowie witają się z psem i z terapeutą oraz siadają w kole na dywanie.
- Przywitanie piosenką do melodii „Panie Janie”:
*„Witaj (imię), witaj (imię)
Jak się masz? Jak się masz?
Wszyscy cię witamy, wszyscy cię witamy,
Bądź wśród nas, bądź wśród nas’.*

II Zajęcia główne:

1. **Sfera aktywności:** Sprawność ruchowa.

Cele ogólne:

- Rozwijanie koordynacji wzrokowo-ruchowej.
- Poprawa w planowaniu motorycznym.
- Pobudzenie układu nerwowego.

Proponowane ćwiczenia:

- Zabawa kto pierwszy, ten lepszy.
Terapeuta pokazuje/mówi wcześniej poznane komendy: *siad, waruj, stój, daj łapę*, a zadaniem uczniów jest wykonać je jak najszybciej. Dziecko, które zrobi to najszybciej, pokaże/powie kolegom kolejną komendę.
- Zabawa długa smycz.
Uczniowie stoją po okręgu, a terapeuta przesuwając długą smycz po podłodze. Zadaniem wszystkich uczniów jest przeskakiwanie tak, aby nie dotknąć smyczy.

2. Sfera aktywności: Terapia ręki.

Cele ogólne:

- Stymulacja dotykowa i proprioceptywna.
- Rozwój stabilizacji i kontroli ruchów ręki.
- Rozwój ruchów precyzyjnych.

Proponowane ćwiczenia:

- Otwieranie, zamykanie, wyjmowanie karmy dla psa z pudełek, z torebek o różnej wielkości.
- Sortowanie karmy według wielkości i rodzaju.
- Chwytywanie karmy palcami, kładzenie jej na dłoni i karmienie psa z otwartej dłoni.
- Nawlekanie karmy typu Frolic na sznurek.
- Zapinanie smyczy.
- Ugniatanie papierowych kul, rzucanie nimi, przynoszenie ich przez psa.

3. Sfera aktywności: Stymulacja dotykowa.

Cele ogólne:

- Stymulacja systemu dotykowego.
- Dostarczanie wrażeń węchowych.

Proponowane ćwiczenia:

- Głaskanie i czesanie sierści psa.
- Przeczesywanie sierści psa palcami.

4. Sfera aktywności: Stymulacja słuchowa.

Cele ogólne:

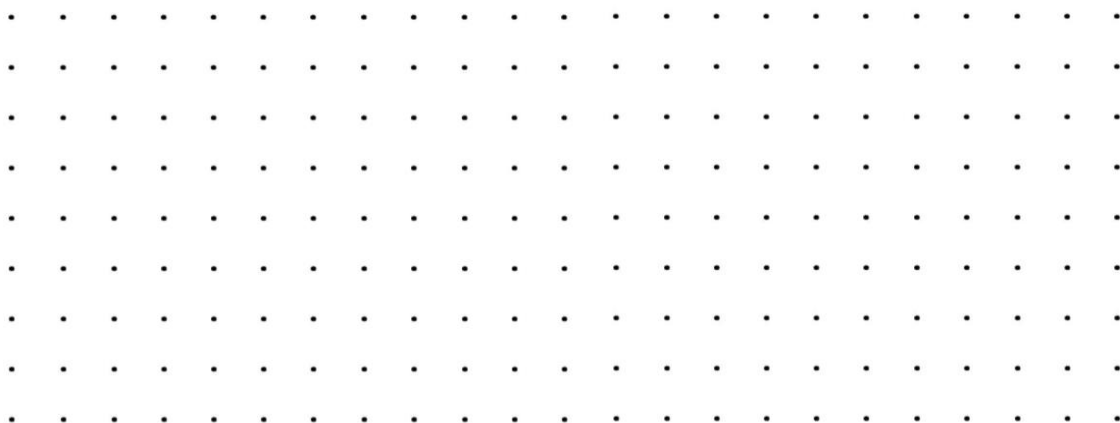
- Usprawnianie percepcji słuchowej

Proponowane ćwiczenia:

- Wysłuchanie z platformy YouTube audiobooku pt. „Marzenia Zosi o piesku”.

III Zajęcia końcowe:

- Podziękowanie uczniom za udział w zajęciach i pochwalenie ich za bardzo dobrą współpracę.
- Pożegnanie z psem. Pies siada na komendę przed dzieckiem i podaje łapę na pożegnanie.

ZAKOŃCZENIE

Zajęcia dogoterapeutyczne, chociaż sprawiają wiele radości dzieciom i młodzieży, są obciążające dla psa, ponieważ szkoła czy przedszkole nie jest naturalnym środowiskiem tego zwierzęcia. Są dla niego stresogenne, dlatego tak ważne jest dbanie o dobrostan psa, czyli miernik szczęścia.

Czy można mówić o dobrostanie psa?

Pies to istota obdarzona inteligencją i zdolnością odczuwania emocji, w tym strachu, bólu jak również przyjemności i szczęścia.

W literaturze tematu dobrostan zwierząt jest definiowany jako branie pod uwagę zarówno kondycji ciała i stanu emocjonalnego zwierzęcia, jak i możliwości prezentowania przez nie wrodzonych wzorców zachowań. Pracując z psami, należy pamiętać, że podstawową potrzebą tych czworonogów jest poczucie bezpieczeństwa, które powinien zapewnić im ich przewodnik, czyli dogoterapeuta. Na etapie przygotowania psa do pracy to odpowiednia socjalizacja psa i przyzwyczajania go do życia w społeczności ludzkiej. Natomiast na etapie samej pracy kwestie bezpieczeństwa obejmują między innymi:

- ochronę psa przed nieprzyjemnymi doznaniem (dotyczy to głównie bodźców wzrokowych, dźwiękowych i dotykowych);
- obecność osoby zaufanej, z którą pies jest silnie związany,
- zaznajomienie psa z osobami w sali, przewidywalność czynności (używanie tych samych przedmiotów, odbywanie zajęć w znajomym psu miejscu czy stosowanie zawsze tego samego kocyka).

Psy komunikują się z nami – ludźmi w sposób niewerbalny, wysyłając nam sygnały uspokajające. Jest to mowa ciała psów. Przewodnik psa, który jest świadomy znaczenia sygnałów uspokajających i stresu prezentowanych przez psa, będzie w stanie zadbać o dobre samopoczucie zwierzęcia.

Z powyższych rozważań wynika, że dogoterapia to skomplikowany proces. Wymaga od dogoterapeuty specjalistycznej wiedzy z zakresu pedagogiki, rozwoju dziecka, metodyki pracy i behawioru psa. Dogoterapia pozwala odkrywać przed uczestnikami zajęć nowe możliwości i budować w nich poczucie sprawczości pozytywnej w działaniu. Wszystko zależy od wyobraźni i kreatywności prowadzącego zajęcia, który, znając specyfikę pracy z psem, powinien zdawać sobie sprawę z możliwości, ale również pewnych ograniczeń stosowanej formy wspomagania terapii oraz edukacji.

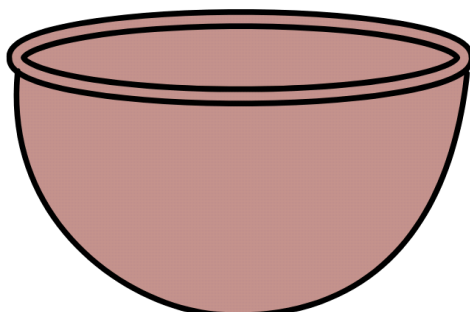
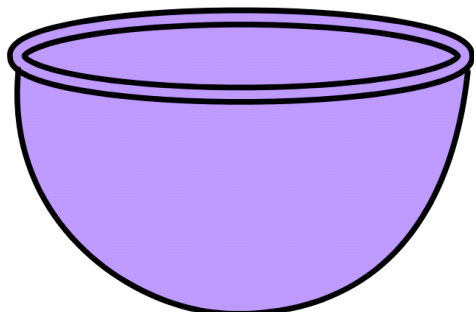
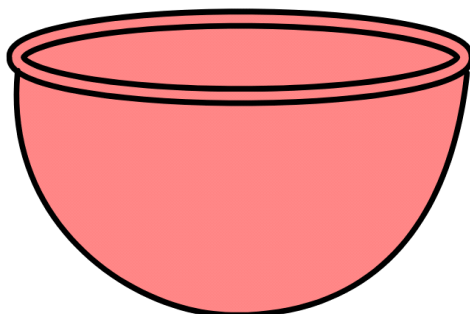
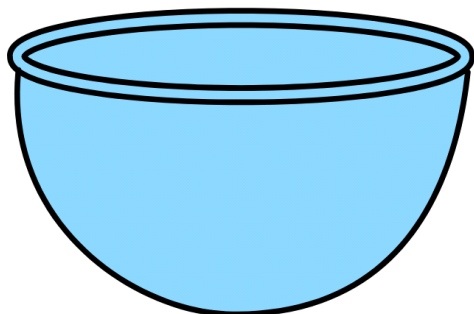
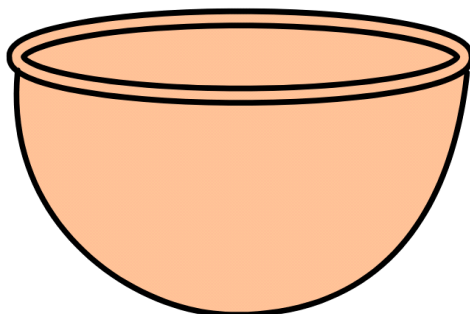
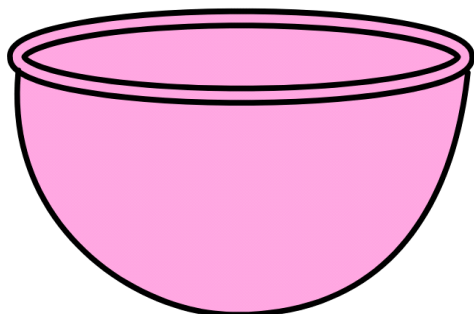
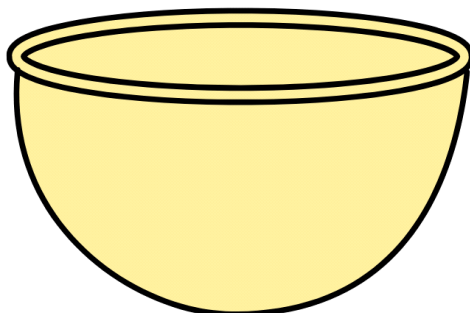
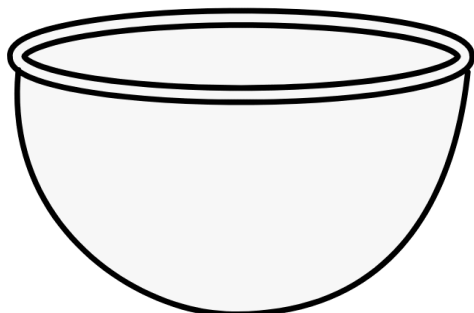
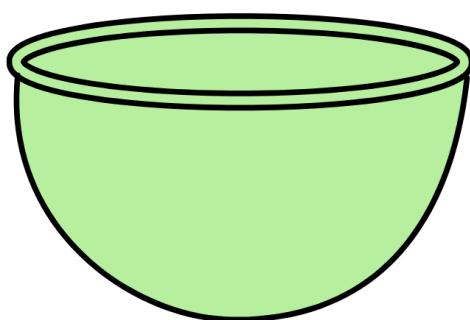
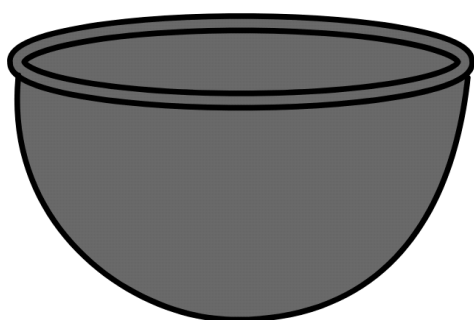
ZAŁĄCZNIKI

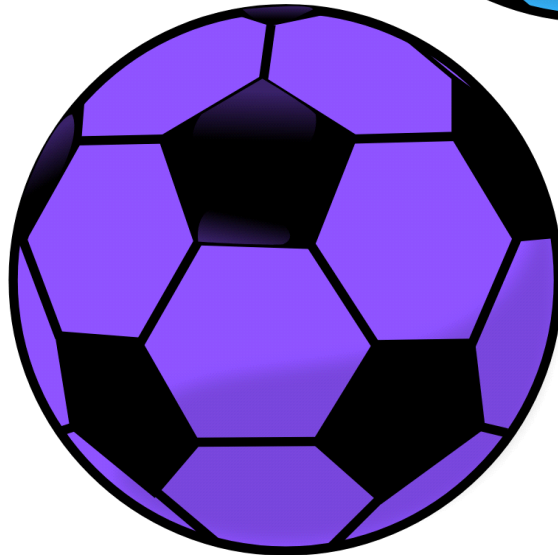
Załącznik do 6. KOLORY WOKÓŁ NAS

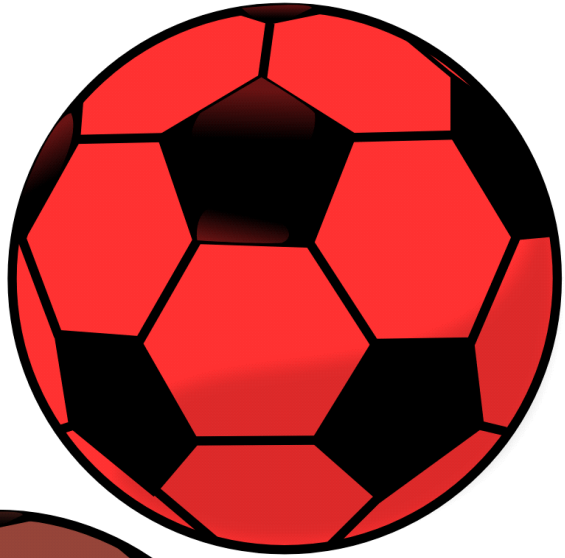
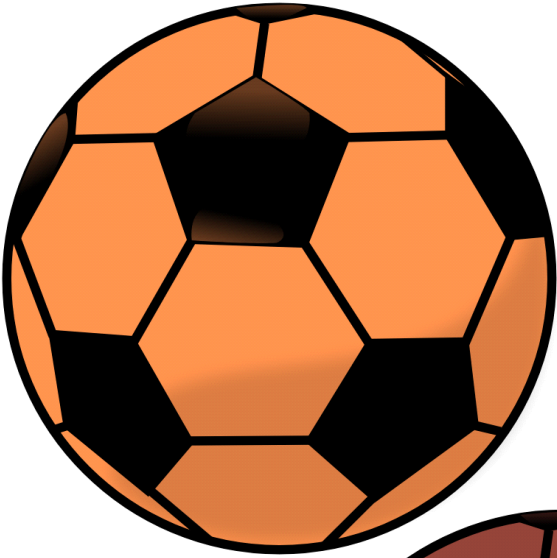
(do wyboru w zależności od liczebności i funkcjonowania grupy)

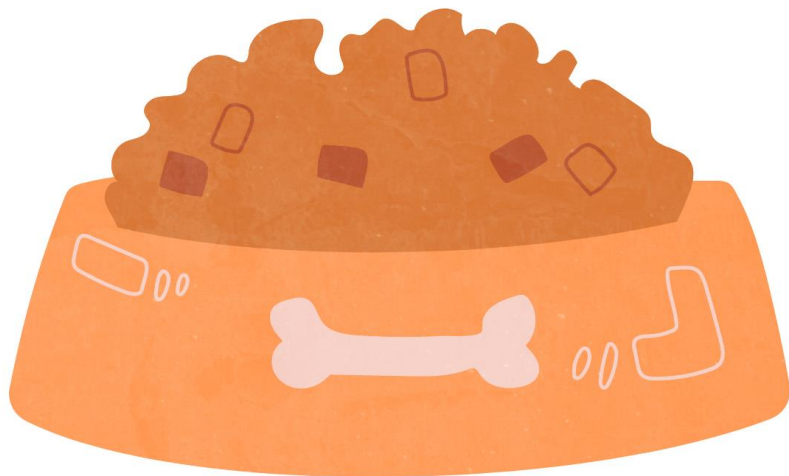
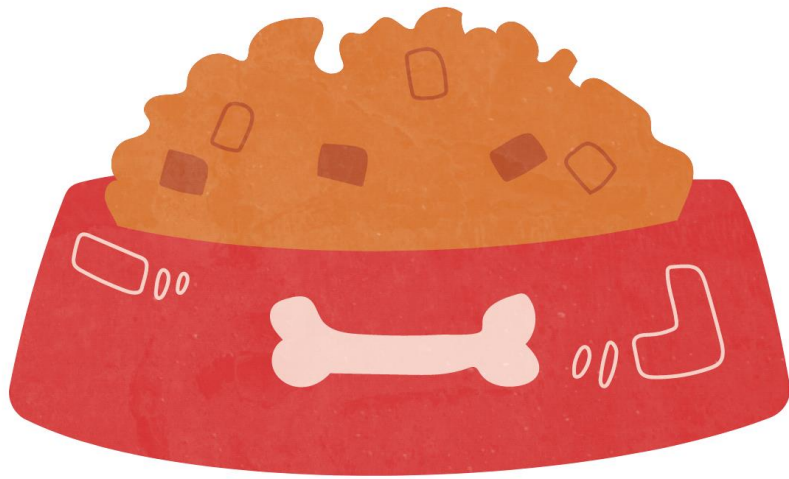
SYMBOLE

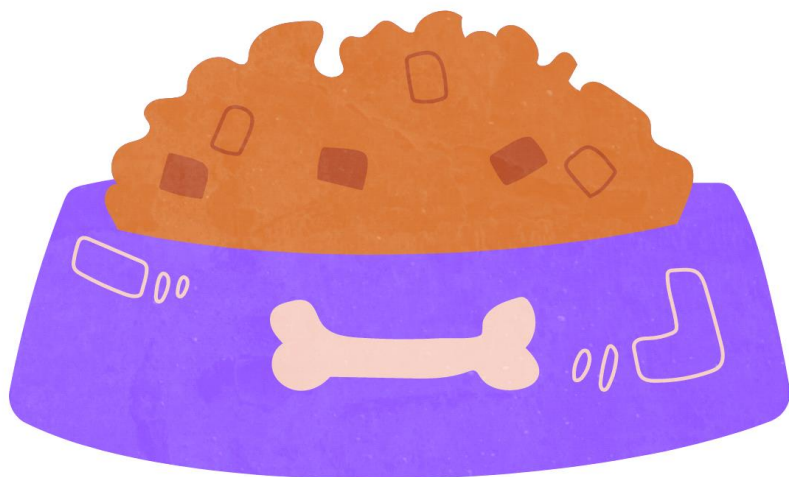
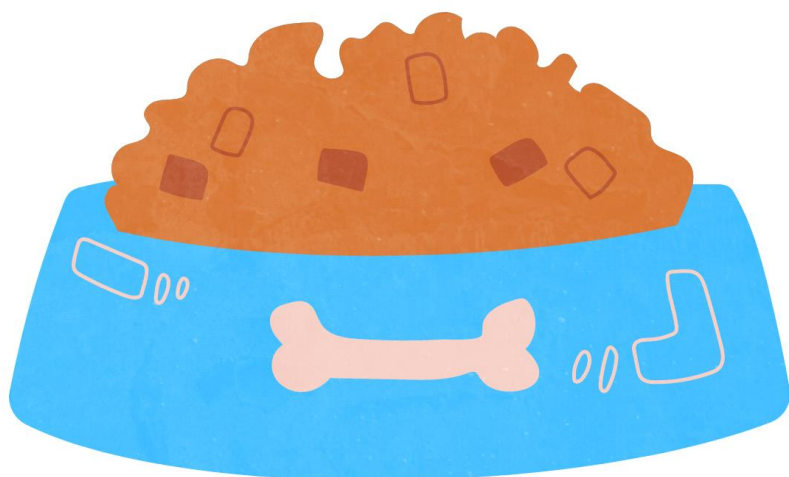
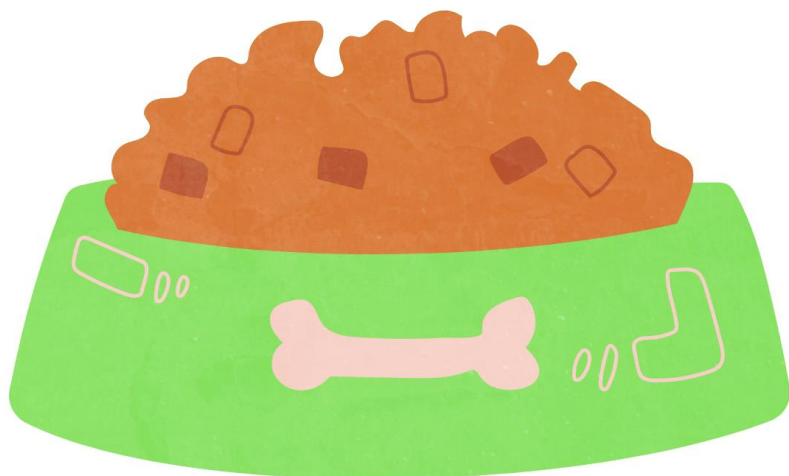

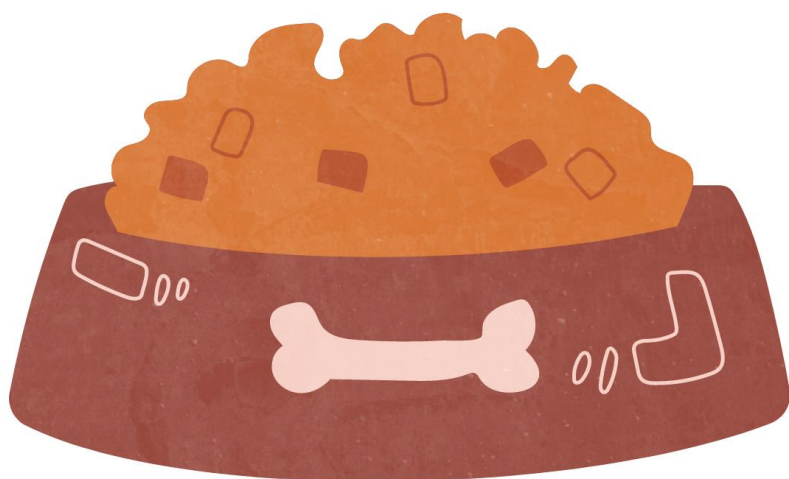
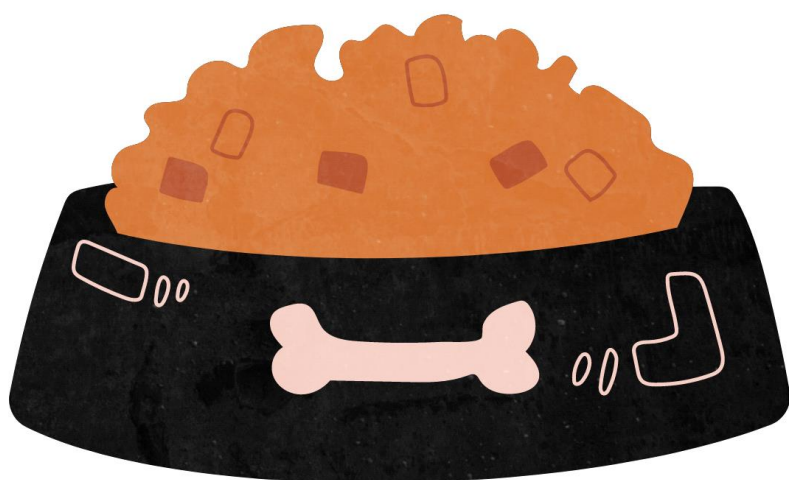
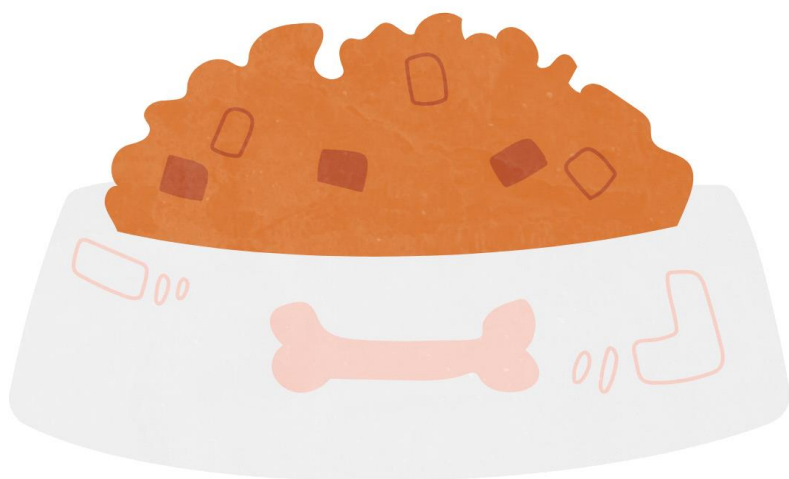

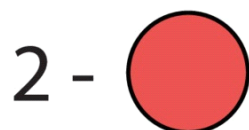
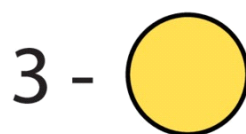
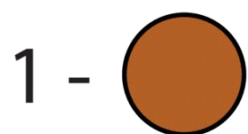
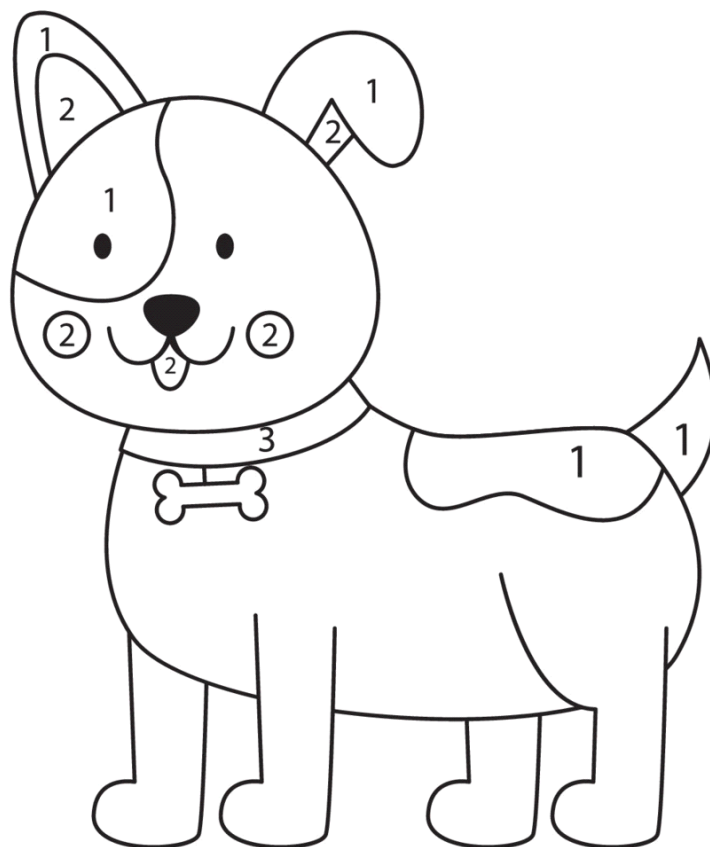

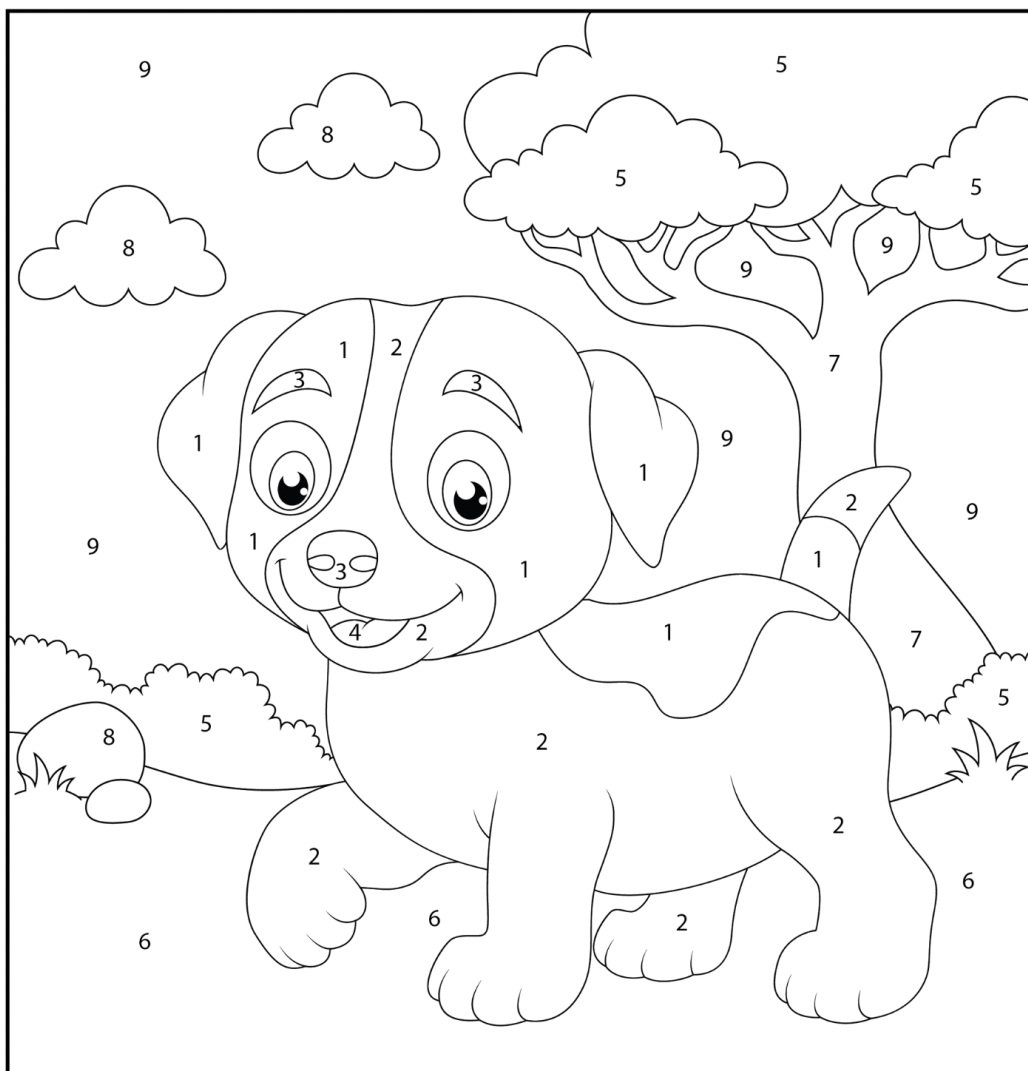

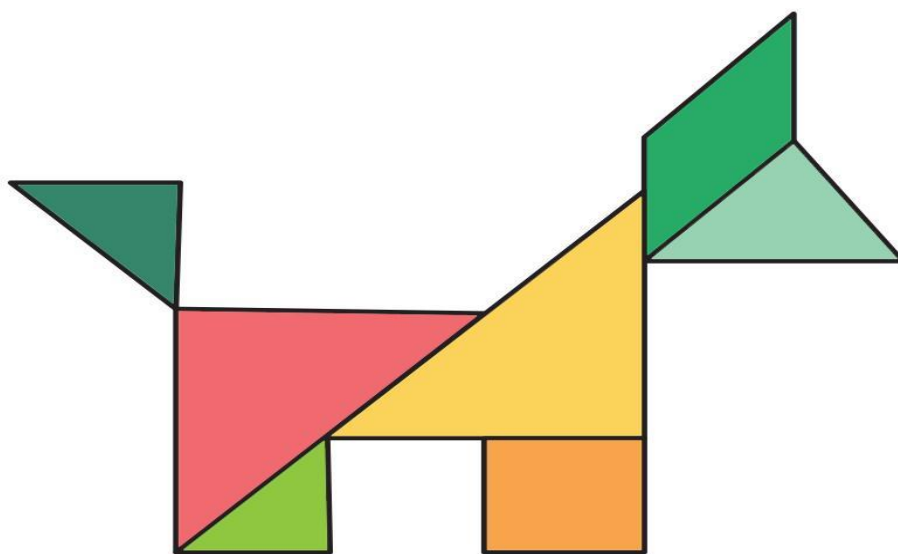
KOLOROWANKI

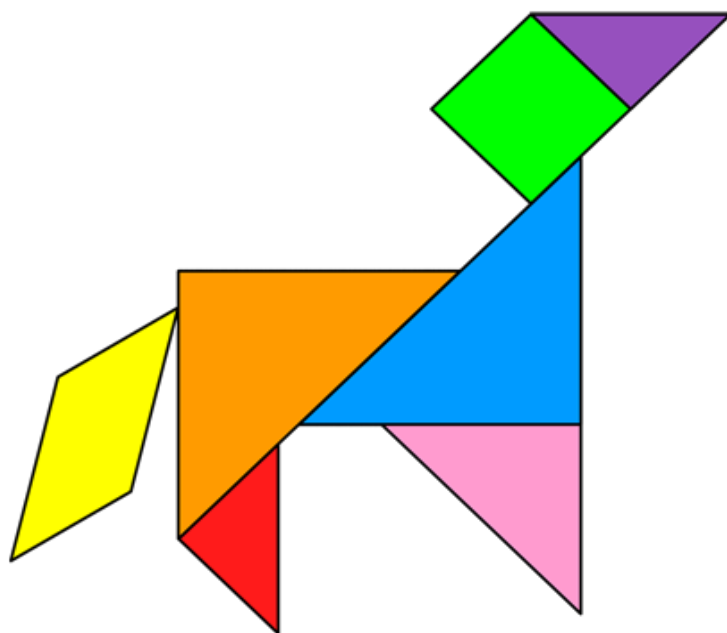
(C) CraftyMorning.com

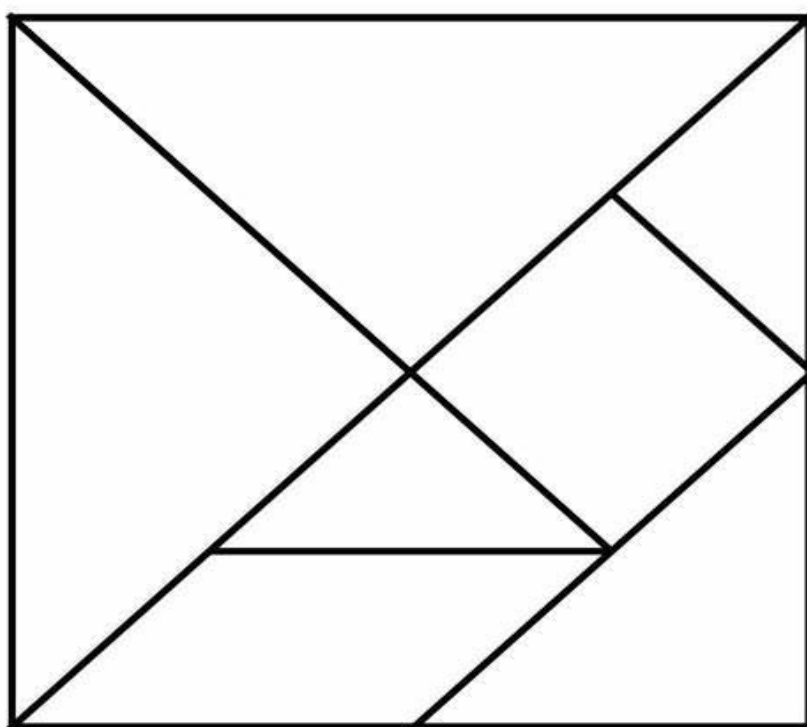
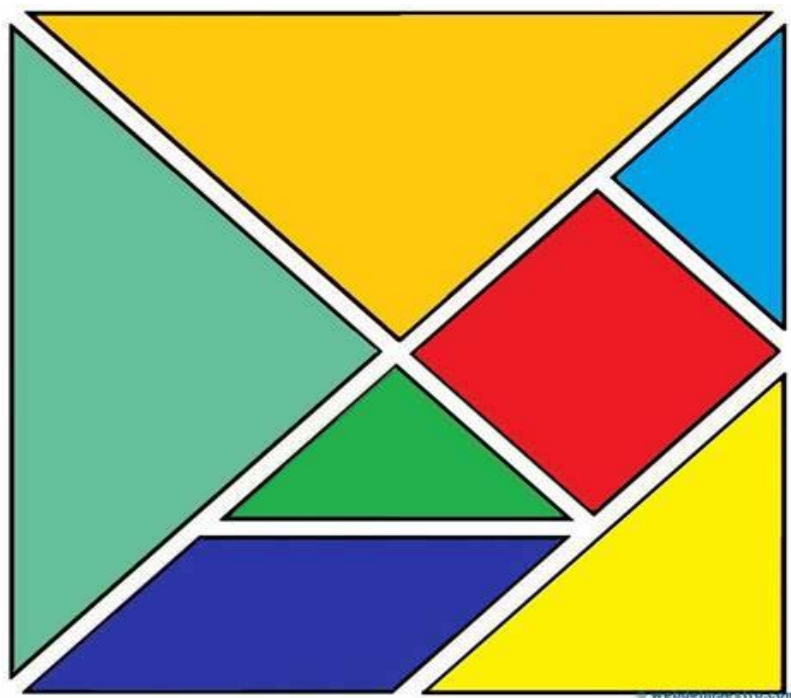
Załącznik do 7. NASZE CIAŁO. PODOBIENSTWA I RÓŻNICE MIĘDZY CZŁOWIEKIEM A PSEM.

Dog

www.thelearningapps.com

Załączniki do 8. LEKCJA WYCHOWAWCZA Z PSEM

Załącznik nr 1

Podział na grupy (3 grupy po 3 osoby)

Załącznik nr 2. Zabawka do wykonania:

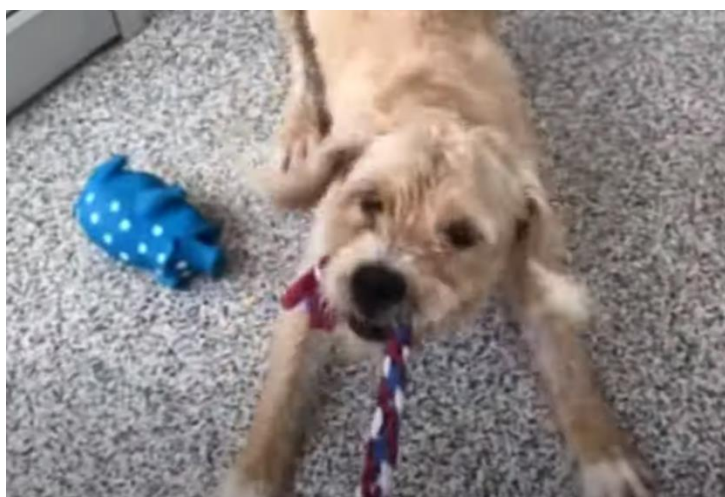
Koktajl Mołotowa (link do instrukcji: [Trzy nowe zabawy węchowe dla psów i darmowy e-book "Zabawy węchowe" \(youtube.com\)](#))

Box dla psa (link do inspiracji: [GLOSSY BOX dla psa :D czyli zrób sam zabawkę dla psa! :\) \(youtube.com\)](#))

Szarpak dla psa: inspiracje: [DIY Dog Toy Making Video \(youtube.com\)](#)

Załącznik nr 3

Ankieta z pytaniami, na które należy znaleźć odpowiedź w trakcie pracy:

1. Jaki jest ulubiony zapach koleżanek/ kolegów, z którymi pracujesz?
2. Najsmaczniejsza potrawa to.....
3. Rozmiar buta....
4. Najgorszy przedmiot w szkole to .....
5. Najchętniej pojechałby/ pojechałaby do .....
6. Kolor oczu.
7. Najbardziej nie lubi.....
8. Czy ma rodzeństwo? W której klasie się uczy?
9. Kto z rodziny zdecydował, że będzie miała/ miał tak na imię?

Załączniki do 9. ZAJĘCIA DYDAKTYCZNO- WYRÓWNAWCZE I DOGOTERAPIA

Załącznik 1

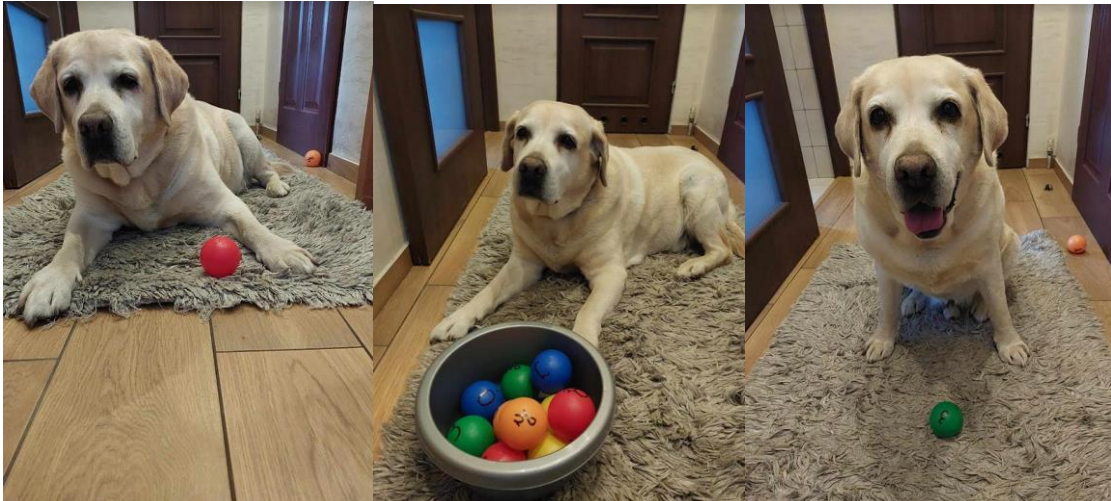
Otocz kółkiem wszystkie samogłoski:

o d a ę n n y c u r y t f g a d h e u s u w i q w e r t k
a k z m c b w b f g r y t g ę a d f s t r e w c s n b o p
ę f k ż a j b s k a o ó d m u g ę i d e z n c b d f h e r
y o ą ę r t o k i j l m ż d j b o a i t d y e l o p h g e a i
i k ą n o e j i ę t r a s y d u c i w l i p l k o l a e p z s d
i k j ą w k ż a j b s ę a d f s m c b w i a y c u r y t i j k
f g a d h e u s u w i a k z m c b w b f g r y t f a s d e t
h y o ą ę r t o k i j l m ż d j b ę t r a s y d u c d e r f g i

Załącznik 2

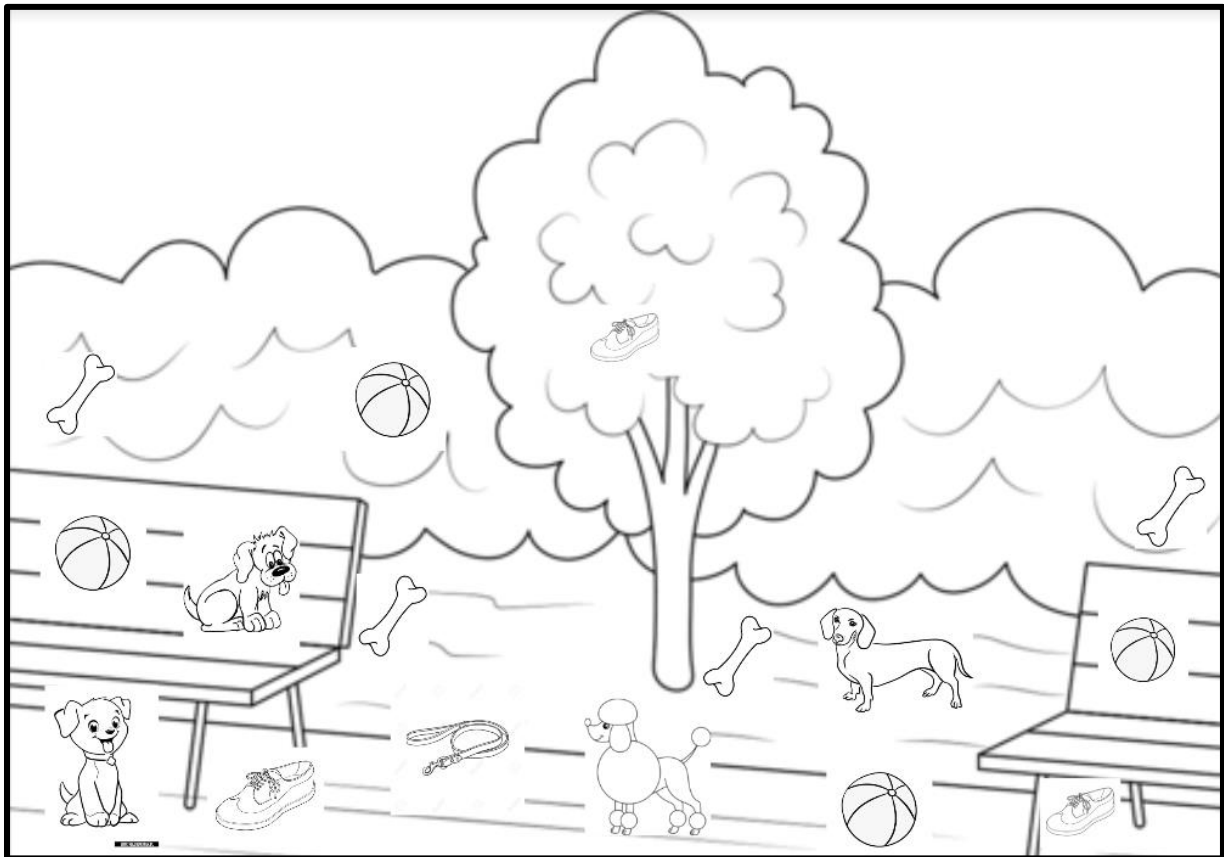
Zagadki:

1. Duże naczynie szklane, w nim są rybki hodowane?
2. Wiele rodzajów jego znamy, ale jest też taki, który robi zdjęcie dla taty i mamy.
3. Każdy bez trudu nazwać może szklane oko w telewizorze.
4. Domeczek cały ma z lodu, w lodowej mieszka krainie. Z futer ma czapkę i buty, a poznasz go po dziarskiej minie.
5. Ma wspaniały ogon i koralu sznur. Nie gdacze, nie kwacze, a woła: gul, gul...
6. Latem w ogrodzie wyrósł zielony, a zimą w beczce leży kiszony.
7. Co to jest? Na pewno wszyscy wiedzą. Trzymają się uszu, lecz na nosie siedzą.
8. W nim pszczeli ród ma wosk i miód.

Załącznik do 12. DOGOTERAPIA W PRZEDSZKOLU

ZAŁĄCZNIK

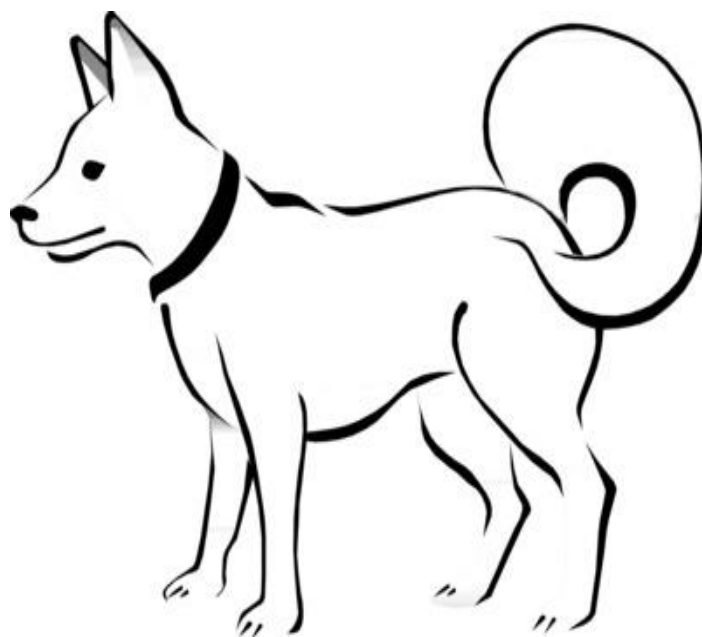

Załączniki do 13. JAK GŁASKAĆ PSA?

Załącz. 1

Załącznik 2

Załącznik 3.

Czy wiesz jak głaskać psa?

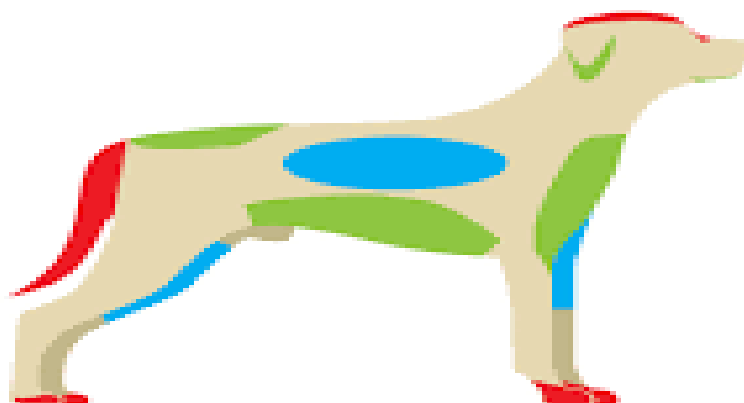
Tak!

Może być

Nie!

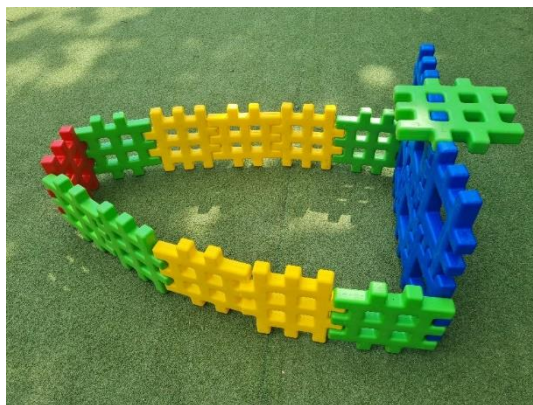
QR
KO

Załączniki do 15. TERAPIA Z PSEM, CZYLI POMYSŁY NA ZAJĘCIA KOREKCYJNO-KOMPESACYJNE.

1) Budowanie szalupy ratunkowej

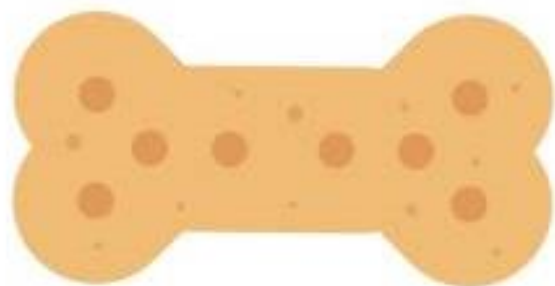
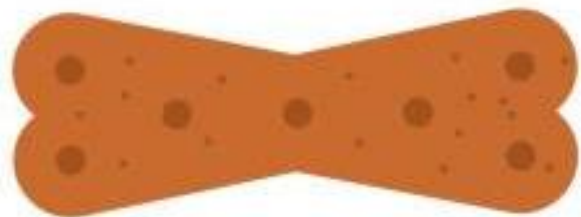
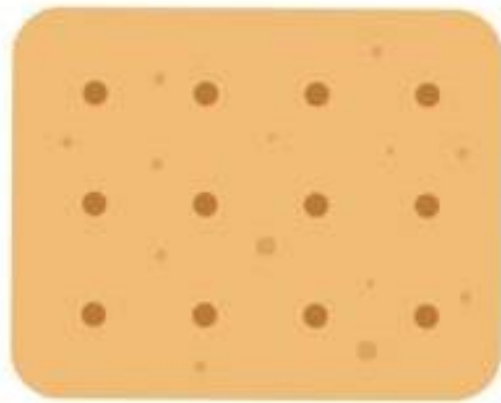
klocki budowlane wafle dla dzieci

2) Przygotowywanie prowiantu.

Karta pracy

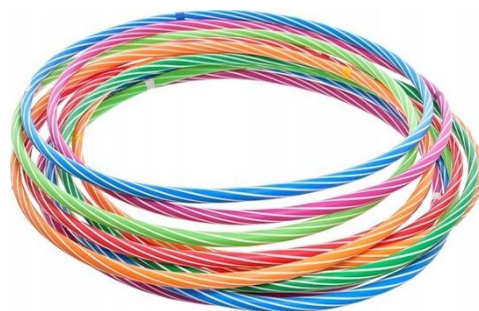
3) Pakowanie rzeczy do szalupy.

Żagiel na maszt.

Po kładce do szalupy.

Wrzucanie kul do zatoki.

Załącznik do 16. PRZYGODA Z MAGICZNYM PSEM

Załączniki do 17. BEZPIECZEŃSTWO WOBEC OBCYCH PSÓW

Plansze przedstawiające różne sygnały mowy ciała psów:

Oznaki lęku u psa. Mowa ciała.

(Body Language of Fear in Dogs)

Pies lekko skulony
(Slight Cowering)

Pies mocno skulony
(Major Cowering)

Bardziej subtelne oznaki lęku i niepokoju

(More Subtle Signs of Fear & Anxiety)

Oblizywanie się
kiedy nie ma jedzenia
(Licking Lips - when no food nearby)

Dyszenie
kiedy nie jest spragniony
i nie jest gorąco
(Panting - when not hot or thirsty)

**Zmarszczone brwi,
uszy na bok**
(Brows Furrowed, Ears of Side)

**Poruszanie się
w zwolnionym tempie**
wolny chód
(Moving in Slow Motion
walking slow on floor)

**Ziewanie,
udawanie zasnętego**
kiedy pies nie jest zmęczony
(Acting Sleepy or Yawning
when they shouldn't be tired)

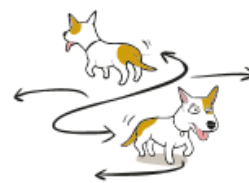
**Nadmierna aktywność
rozglądanie się**
(Hypervigilant - looking in many directions)

Nagła utrata apetytu
kiedy pies jest głodny
(Suddenly Won't Eat - but was hungry earlier)

Odsuwanie się
(Moving Away)

Nerwowe dreptanie
(Pacing)

Źródło: www.rodzinawpraktyce.pl, data odczytu 23.05.2024 r.

Jak dzieci nie powinny odnosić się do psa

(How Kids SHOULD NOT Interact with Dogs)

Wystarczy zdrowy rozsądek. Zobacz jak odnosisz się do innych ludzi i zastosuj to do psa
(It's common sense. Just imagine how people should interact with each other.)

Nie zabieraj innym jedzenia

Avoid taking people's food

Nie przeszkadzaj psom w czasie posiłku

Avoid bothering dogs when they are eating

Nie kradnij zabawek

Avoid stealing other people's toys

Nie zabieraj psom kości i zabawek

Avoid taking a dog's bones or toys

Nie zbliżaj swojej twarzy do czyjejs

Avoid putting your face right up to someone else's face

Nie zbliżaj twarzy do głowy psa

Avoid putting your face right up to a dog's face

Nie przeszkadzaj śpiącej osobie

Avoid bothering when asleep

Nie przeszkadzaj, kiedy pies odpoczywa lub kiedy śpi

Avoid bothering animals when they are resting. Let sleeping dogs lie.

Nie dręcz innych

Avoid pestering

Nie łap psa za uszy i za ogon

Avoid grabbing tail/ears

Nie wspinaj się po innych osobach i depcz po nich

Avoid climbing on or trampling

Nie depcz po psie i nie wspinaj się na niego

Avoid climbing on or trampling

Nie szczyp innych

Avoid pinching

Nie obejmuj psa. Większość z nich tego nie lubi.

Avoid hugging. Most dogs dislike it.

Nie krzycz

Avoid screaming around

Nie krzycz i nie wrzeszcz na psa. Mów do niego spokojnie.

Avoid hollering and shouting. Use your "inside" voice instead.

Źródło: www.rodzinawpraktyce.pl, data odczytu 23.05.2024 r.

Jak dzieci powinny odnosić się do psa

How Kids SHOULD Interact with Dogs
Zachowujemy zdrowy rozsądek
Use common sense.

Bądź grzeczny
i miły dla psa

Be polite and kind to pets

Naucz się rozpoznawać, kiedy pies
jest przestraszony lub niepewny

Learn to recognize
when your dog is scared
or anxious

Baw się z psem w odpowiedni sposób, np.:

Play appropriate games with pets, such as:

W aportowanie

Fetch

Naucz psa sztuczek
(przewróć się, poproś,
daj łapkę, itp.)

Training tricks
(like roll over,
shake, beg, etc.)

Spaceruj i biegaj z psem

Walking and running
with a dog

W chowanego

Playing hide-n-seek

Zawsze pamiętaj, że:

Always remember:

Musisz nadzorować
każdą zabawę dziecka
z psem. Wypadki
mogą zdarzyć się
w każdej chwili.

Supervise all
interactions.
Accidents can
happen in a
split second.

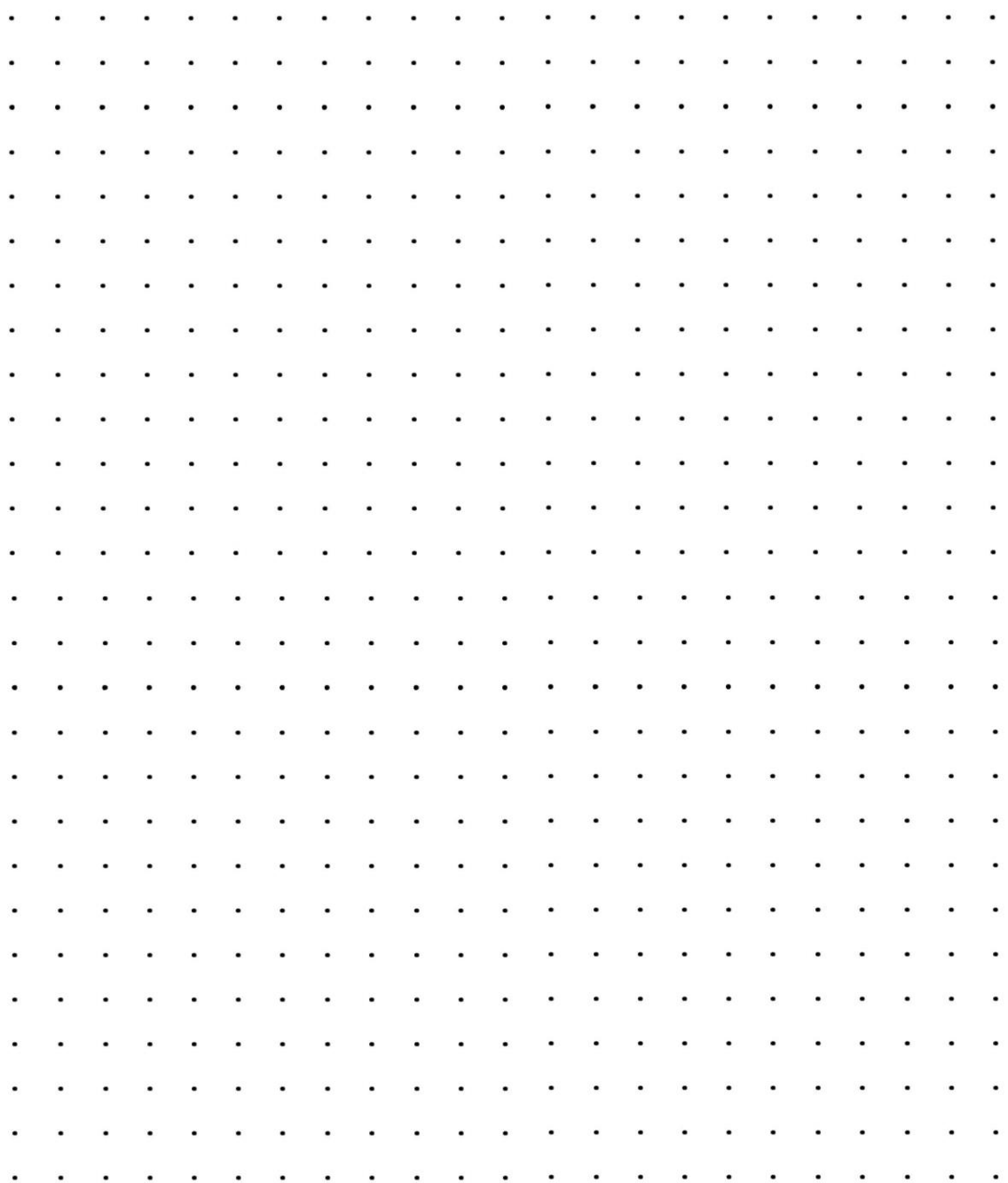

Musisz wyszkolić psa tak,
aby miał pozytywne
skojarzenia z dzieckiem.
Jeśli dziecko zachowa się
niewłaściwie, to pies będzie
dla niego bardziej
tolerancyjny.

Train your dog to associate the
kids with positive experiences
so he'll be more likely to tolerate
your child in case she accidentally
interacts inappropriately.

Źródło: www.rodzinawpraktyce.pl, data odczytu 23.05.2024 r.

Spis treści

WSTĘP	2
SŁÓW KILKA O PSIE TERAPEUTYCZNYM	3
POMYSŁY NA ZAJĘCIA DOGOTERAPEUTYCZNE WSPIERAJĄCE REWALIDACJĘ	5
PROGRAM DOGOTERAPEUTYCZNY Z WYKORZYSTANIEM METODY INTEGRACJI SENSORYCZNEJ	7
DODAWANIE I ODEJMOWANIE Z PSEM	13
WYCHOWANIE FIZYCZNE A ZAJĘCIA DOGOTERAPII	15
LICZYMY Z PSEM.....	17
KOLORY WOKÓŁ NAS	19
NASZE CIAŁO. PODOBIENSTWA I RÓŻNICE MIĘDZY CZŁOWIEKIEM A PSEM.	21
LEKCJA WYCHOWAWCZA Z PSEM.....	23
ZAJĘCIA DYDAKTYCZNO-WYRÓWNAWCZE I DOGOTERAPIA	25
ZAJĘCIA MATEMATYCZNE Z PSEM.	27
ZABAWY RUCHOWE NA ZAJĘCIACH DOGOTERAPEUTYCZNYCH	29
DOGOTERAPIA W PRZEDSZKOLU	31
JAK GŁASKAĆ PSA?	33
JAK UNIKAĆ KONFLIKTÓW Z PSEM?	35
TERAPIA Z PSEM, CZYLI POMYSŁY NA ZAJĘCIA KOREKCYJNO-KOMPESACYJNE.....	37
PRZYGODA Z MAGICZNYM PSEM.....	41
BEZPIECZEŃSTWO WOBEC OBCYCH PSÓW	43
PIES JAKO MOTYWATOR NA ZAJĘCIACH INTEGRACJI SENSORYCZNEJ.....	45
TERAPIA RĘKI Z PSEM	47
ZAKOŃCZENIE.....	48
ZAŁĄCZNIKI	51
ZAŁĄCZNIK DO 6. KOLORY WOKÓŁ NAS	51
ZAŁĄCZNIKI DO 8. LEKCJA WYCHOWAWCZA Z PSEM.....	64
ZAŁĄCZNIKI DO 9. ZAJĘCIA DYDAKTYCZNO-WYRÓWNAWCZE I DOGOTERAPIA	69
ZAŁĄCZNIK DO 12. DOGOTERAPIA W PRZEDSZKOLU	71
ZAŁĄCZNIKI DO 13. JAK GŁASKAĆ PSA?	72
ZAŁĄCZNIKI DO 15. TERAPIA Z PSEM, CZYLI POMYSŁY NA ZAJĘCIA KOREKCYJNO- KOMPESACYJNE.	73
ZAŁĄCZNIK DO 16. PRZYGODA Z MAGICZNYM PSEM	78
ZAŁĄCZNIKI DO 17. BEZPIECZEŃSTWO WOBEC OBCYCH PSÓW	79

Wy nie wiecie,
a ja wiem,
jak rozmawiać trzeba z psem..

ZAJĘCIA Z DOGOTERAPII

... Bo poznaniem

język psi!

AUTORKI PLAKATU: INGA GEUSZEK, Bogumiła Książko, KATARZYNA ŻENDA,
ANNA ILDICKA-WARAKSA, Jola Duba